

Σοφία Ι. Μαργαρίτη

Νεοεπιτηθνική γνώσσα και Πιογοτεχνία

Α' ΛΥΚΕΙΟΥ

ISBN 978-960-456-617-4

© Copyright Μάρτιος 2024, Εκδόσεις ΖΗΤΗ, Σ. Ι. Μαργαρίτη

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του ελληνικού νόμου (Ν.2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής άδειας του εκδότη κατά οποιοδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

Φωτοστοιχειοθεσία Π. ΖΗΤΗ & Σια ΙΚΕ
Εκτύπωση 18ο χλμ Θεσ/νίκης-Περαίας
Βιβλιοδεσία Τ.Θ. 4171 • Περαία Θεσσαλονίκης • Τ.Κ. 570 19
Τηλ.: 2392.072.222 - Fax: 2392.072.229 • e-mail: info@ziti.gr

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ - ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:
Αρμενοπούλου 27, 546 35 Θεσσαλονίκη
Τηλ.: 2310.203.720, Fax: 2310.211.305 • e-mail: sales@ziti.gr

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ ΑΘΗΝΩΝ - ΠΩΛΗΣΗ ΛΙΑΝΙΚΗ-ΧΟΝΔΡΙΚΗ:
Χαριλάου Τρικούπη 22, 106 79 Αθήνα
Τηλ.-Fax: 210.3816.650 • e-mail: athina@ziti.gr

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ: www.ziti.gr

Αφιερώνω αυτό το βιβλίο σε εκείνους από τους μαθητές
οι οποίοι «σκέφτονται, άρα υπάρχουν»,
δεν αναβάλλουν για αύριο αυτό που μπορούν να κάνουν σήμερα,
επιμένουν στους στόχους τους,
γιατί η αριστεία δεν είναι προορισμός, αλλά διαδικασία εξέλιξης.

ΠΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Το μάθημα της Νεοελληνικής γλώσσας και Λογοτεχνίας αποτελεί τη δαμόκλειο σπάθη της ελληνικής εκπαίδευσης, σημειώνοντας τα μικρότερα ποσοστά αριστούχων στις ενδοσχολικές και πανελλαδικές εξετάσεις. Απαιτεί ανάπτυξη κριτικής σκέψης, πολλαπλών δεξιοτήτων από τους μαθητές και αρκετή προετοιμασία από τους εκπαιδευτικούς. Σε αυτό το πλαίσιο το παρόν βιβλίο έρχεται ως αρωγή στην προσπάθεια αυτή συμβάλλοντας στην πλήρωση των αναγκών της εκπαιδευτικής πράξης.

Ο γραπτός λόγος είναι ένα οικοδόμημα που χτίζεται σιγά-σιγά, σταδιακά, δε συμβαίνει γρήγορα και άμεσα. Χρειάζεται οργάνωση και εξάσκηση. Για αυτόν το λόγο, γράφοντας αυτό το βιβλίο, προσπάθησα να δώσω με απλό τρόπο το απαραίτητο υλικό, να χρησιμοποιήσω διαγράμματα με κουκίδες και αρίθμηση, πίνακες με στοχευμένη επιχειρηματολογία, βοηθητικούς τίτλους και υπότιτλους, κωδικοποίηση και απλοποίηση θεωριών, εικόνες και χρήσιμο λεξιλόγιο σε κάθε ενότητα, ώστε το βιβλίο να καταστεί αποτελεσματικό και φιλικό ακόμη και για τον μαθητή που αντιμετωπίζει μαθησιακές δυσκολίες.

Λαμβάνοντας υπόψη την εξοικείωση των νέων με την εικόνα, τον ήχο και τις νέες τεχνολογίες και επειδή πιστεύω ότι αυτά μπορούν να αποτελέσουν χρήσιμα εργαλεία μάθησης, ενισχύοντας την πολυαισθητηριακή μάθηση, συμπεριέλαβα στο βιβλίο οπτικά ερεθίσματα, πολυτροπικά κείμενα και τη δυνατότητα να «σκανάρουν» κωδικούς qr codes, ώστε να ακούσουν τα λογοτεχνικά αποσπάσματα ή να δουν βίντεο για τους δημιουργούς, και άλλα που αφορούν θέματα που σχετίζονται με την ύλη.

Παράλληλα σε κάθε κεφάλαιο έχω παραθέσει παραπομπές σε ιστοσελίδες φιλολογικού περιεχομένου και στα Ψηφιακά Αποθετήρια του Υπουργείου Παιδείας, στα οποία μπορεί κάποιος εύκολα να έχει πρόσβαση από τον προσωπικό ηλεκτρονικό υπολογιστή ή το κινητό τηλέφωνο.

Διεγείροντας περισσότερες αισθήσεις και χρησιμοποιώντας επικουρικά την τεχνολογία, πιστεύω ότι το βιβλίο τούτο μπορεί να ελκύσει το ενδιαφέρον και την προσοχή των μαθητών, να αναπτύξει τον ψηφιακό εγγραμματισμό, αλλά και να αποβεί χρήσιμο στους διδάσκοντες που χρησιμοποιούν διαδραστικούς πίνακες.

Ακολουθώντας τις αλλαγές που προώθησε το ΙΕΠ, συμβαδίζοντας με το νέο Αναλυτικό Πρόγραμμα και την Τράπεζα Θεμάτων στα περιεχόμενα του βιβλίου έχω συμπεριλάβει:

- Θεωρία νεοελληνικής γλώσσας και ασκήσεις εμπέδωσης.

- Θεωρία νεοελληνικής λογοτεχνίας.
- Τεχνική παραγωγής γραπτού κειμένου - έκθεσης.
- 15 Θεματικές ενότητες σύμφωνες με την ύλη που καθορίζεται από το Υπουργείο.
- 35 Κριτήρια Τράπεζας Θεμάτων συμπληρωμένα με πρόσθετες ασκήσεις σύμφωνα με τις προδιαγραφές του ΙΕΠ.
- 16 Προτεινόμενα τρίωρα διαγωνίσματα, σύμφωνα με τον νέο τρόπο συνεξέτασης.
- 20 Πολυτροπικά κείμενα που σχετίζονται άμεσα με τις θεματικές ενότητες.
- Ψηφιακό υλικό εύκολα προσβάσιμο, το οποίο φωτίζει τους δημιουργούς των λογοτεχνικών κειμένων και εμπλουτίζει την ανάγνωση και την ερμηνεία τους.
- Ενδεικτικές Απαντήσεις των ασκήσεων εμπέδωσης, των Κριτηρίων Αξιολόγησης, των τρίωρων διαγωνισμάτων και των πολυτροπικών κειμένων.
- Αλφαβητικό Ευρετήριο θεμάτων, συντακτικών και γραμματικών φαινομένων, που περιλαμβάνονται στις σελίδες του βιβλίου με σκοπό τη διευκόλυνση του αναγνώστη.

Ας κλείσω τούτο εδώ το σημείωμα με μια ευχή... Το βιβλίο μου αυτό να γίνει ένας πιστός φίλος, ένας καλός σύμβουλος και ένας υπομονετικός δάσκαλος για κάθε μαθητή που θα ανατρέξει στις σελίδες του.

Σοφία Ι. Μαργαρίτη

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

A. ΜΕΡΟΣ: ΘΕΩΡΙΑ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

Κεφάλαιο 1 ^ο : Γλώσσα και γλωσσικές ποικιλίες	15
Κεφάλαιο 2 ^ο : Προφορικός και Γραπτός λόγος	37
Κεφάλαιο 3 ^ο : Η περιγραφή	42
Κεφάλαιο 4 ^ο : Αφήγηση	90
Κεφάλαιο 5 ^ο : Το χρονογράφημα	93
Κεφάλαιο 6 ^ο : Παράγραφος	96
Κεφάλαιο 7 ^ο : Πολυτροπικά κείμενα	108

B. ΜΕΡΟΣ: ΘΕΩΡΙΑ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ

Ερμηνευτικό Σχόλιο	117
Χαρακτηρισμοί Ηρώων, Συναισθήματα	122
Κειμενικοί Δείκτες	125
Αφηγηματικοί τρόποι – τεχνικές	126
Λογοτεχνικά Ρεύματα	137
Λογοτεχνικά είδη πεζού λόγου	145

Γ. ΜΕΡΟΣ: ΔΟΜΗ ΕΚΘΕΣΗΣ – ΕΙΔΗ ΚΕΙΜΕΝΩΝ

Θέμα Έκθεσης	149
Α. Κατανόηση του θέματος	149
Β. Δομή/οργάνωση/σχεδιάγραμμα κειμένου	150
Γ. Τεχνική κατασκευής προλόγου	150
Δ. Τεχνική κατασκευής επιλόγου	153
Ε. Μεταβάσεις / συνοχή κειμένου	155
Στ. Κυρίως θέμα: ανάπτυξη άποψης με επιχειρήματα	156
Επικοινωνιακό πλαίσιο – κειμενικά είδη	158
Α. Άρθρο	158
Β. Ομιλία / προσχεδιασμένος προφορικός λόγος	159
Γ. Επιστολή	160

Δ. ΜΕΡΟΣ: ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ – ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΘΕΜΑΤΩΝ

1^η Θεματική ενότητα: Γλώσσα	165
1^ο Κριτήριο Αξιολόγησης Τράπεζας Θεμάτων κωδ. 17160	170
Κειμ. 1: <i>Εconoioce Παγκόσμια Ημέρα Μητρικής Γλώσσας</i> , Β. Γραμματικογιάννη / Κειμ. 2: <i>Ποσειδωνιάται</i> , Κ. Καβάφης	
2^ο Κριτήριο Αξιολόγησης Τράπεζας Θεμάτων κωδ. 32968	173
Κειμ. 1: <i>Η δύναμη της γλώσσας ισοδυναμεί με βόμβα μεγατόνων</i> , Χρ. Χαραλαμπί- κης / Κειμ. 2: <i>Το Γλωσσάριο των Ανθέων</i> , Νίκος Εγγονόπουλος	
3^ο Κριτήριο Αξιολόγησης Τράπεζας Θεμάτων κωδ. 28120	176
Κειμ. 1: « <i>Μαμά, μην κριντζάρεις</i> » – <i>Τι ελληνικά μιλάνε οι νέοι σήμερα</i> ; Λ. Βελιδάκης / Κειμ. 2: <i>Το αγοροκόριτσο</i> , Γ. Σφακιανιάκης	
2^η Θεματική ενότητα: Αναλφαβητισμός	181
4^ο Κριτήριο Αξιολόγησης Τράπεζας Θεμάτων κωδ. 28118	185
Κειμ. 1: <i>Αναλφαβητισμός: ένα διαχρονικό πρόβλημα</i> , απόσπασμα διατριβής / Κειμ. 2: <i>Ο δοκησίσοφος</i> , Αν. Λασκαράτος	
5^ο Κριτήριο Αξιολόγησης Τράπεζας Θεμάτων κωδ. 28126	189
Κειμ. 1: <i>Δέσμες Ανάγνωσης: η κοινωνική διάσταση της ανάγνωσης</i> , Ε. Γαμβρού / Κειμ. 2: <i>Μονάχα με την ποίηση</i> , Τάκης Βαρβιτσιώτης	
6^ο Κριτήριο Αξιολόγησης Τράπεζας Θεμάτων κωδ. 20290	193
Κειμ. 1: <i>Ψηφιακός Αναλφαβητισμός</i> , Ε. Γκεζίμ Μπουγιάρη / Κειμ. 2: <i>Η μελλοθάνα- τη</i> , Γρ. Ξενόπουλος	
3^η Θεματική ενότητα: Γλωσσομάθεια	197
7^ο Κριτήριο Αξιολόγησης Τράπεζας Θεμάτων κωδ. 33011	199
Κειμ. 1: <i>Γιατί διαβάζει ο Χάρολντ Μπλουμ</i> , Χ. Παννακόπουλος / Κειμ. 2: <i>Not enough memory</i> , Όλγα Παπακώστα	
8^ο Κριτήριο Αξιολόγησης Τράπεζας Θεμάτων κωδ. 20251	202
Κειμ. 1: <i>Γιατί είναι εύκολο να μάθω ξένες γλώσσες</i> ; Φ. Γραβηλίδου / Κειμ. 2: <i>Η μεγά- λη Χίμαιρα</i> , Μ. Καραγάτσης	
9^ο Κριτήριο Αξιολόγησης Τράπεζας Θεμάτων κωδ. 28113	206
Κειμ. 1: <i>Όταν δανείζεσαι μια ξένη λέξη δεν την προφέρεις όπως ο Άγγλος</i> , Γ. Ξυδό- πουλος / Κειμ. 2: <i>Νεκρή Ζώνη</i> , Άρης Αλεξάνδρου	
4^η Θεματική ενότητα: Διάλογος	210
10^ο Κριτήριο Αξιολόγησης Τράπεζας Θεμάτων κωδ. 33120	212
Κειμ. 1: <i>Διάλογος ... τότε και τώρα</i> , άρθρο από διαδίκτυο / Κειμ. 2: <i>Πάθη</i> , Τίτος Πατρίκιος	

11^ο Κριτήριο Αξιολόγησης Τράπεζας Θεμάτων κωδ. 28122	215
Κειμ. 1: <i>Διάλογος και επικοινωνία</i> , Φ.Κ. Βώρος / Κειμ. 2: <i>Η λέξη</i> , Δ. Δόγκας	
12^ο Κριτήριο Αξιολόγησης Τράπεζας Θεμάτων κωδ. 28131	219
Κειμ. 1: <i>Η τέχνη της επικοινωνίας</i> , άρθρο από το διαδίκτυο / Κειμ. 2: <i>Αργοπεθαίνει</i> , Martha Madeiros	
5^η Θεματική ενότητα: Εφηβεία	222
13^ο Κριτήριο Αξιολόγησης Τράπεζας Θεμάτων κωδ. 32985	226
Κειμ. 1: <i>Η διατροφή των Εφήβων</i> , Κ. Κωστέα / Κειμ. 2: <i>Ο διαγωνισμός μαγειρικής</i> , Α. Στάικου	
14^ο Κριτήριο Αξιολόγησης Τράπεζας Θεμάτων κωδ. 28108	229
Κειμ. 1: <i>Παρέα εφήβων, το αντίδοτο στη μοναξιά</i> , Ι. Φωτιάδη / Κειμ. 2: <i>Μοναξιά δεν υπάρχει</i> , Ν. Βρεττάκος	
6^η Θεματική ενότητα: Πρότυπα – Είδωλα	233
15^ο Κριτήριο Αξιολόγησης Τράπεζας Θεμάτων κωδ. 32984	238
Κειμ. 1: <i>Ένας ιδιαίτερος αγώνας δρόμου!</i> , είδηση από το διαδίκτυο / Κειμ. 2: <i>Έκρυβα τα βιβλία κάτω από τις Μανίνες</i> , Σοφία Νικολαΐδου	
16^ο Κριτήριο Αξιολόγησης Τράπεζας Θεμάτων κωδ. 21284	241
Κειμ. 1: <i>Πώς διαμορφώνουμε την ταυτότητά μας</i> ; άρθρο από το διαδίκτυο / Κειμ. 2: <i>Η Πορτοκαλένια</i> , Οδυσσέας Ελύτης	
7^η Θεματική ενότητα:	
Νέοι και τεχνολογίες επικοινωνιών και πληροφοριών	245
17^ο Κριτήριο Αξιολόγησης Τράπεζας Θεμάτων κωδ. 19498	250
Κειμ. 1: <i>Εφηβικά δράματα στον κυβερνοχώρο</i> , Ηλίας Νικολαΐδης / Κειμ. 2: <i>Αναμονή</i> , Μάνος Ελευθερίου	
8^η Θεματική ενότητα: Έφηβοι – Βία – Σχολικός Εκφοβισμός	254
18^ο Κριτήριο Αξιολόγησης Τράπεζας Θεμάτων κωδ. 28041	260
Κειμ. 1: <i>Έγκλημα και Ηλικία: αύξηση παραβατικότητας από αγόρια και κορίτσια</i> , Αγγελική Καρδαρά / Κειμ. 2: <i>Ανθρωπιά</i> , Μιχάλης Δελησάββας	
9^η Θεματική ενότητα: Χάσμα Γενεών	263
19^ο Κριτήριο Αξιολόγησης Τράπεζας Θεμάτων κωδ. 14470	269
Κειμ. 1: <i>Επικοινωνήστε με τους εφήβους μέσω της ενεργητικής ακρόασης</i> , Π. Κόκκο-λα / Κειμ. 2: <i>Γιατί σκότωσα την καλύτερή μου φίλη</i> , Αμάντα Μιχαλοπούλου	
20^ο Κριτήριο Αξιολόγησης Τράπεζας Θεμάτων κωδ. 14511	272
Κειμ. 1: <i>Σχέσεις γονέων – εφήβων: η ανάγκη για αυτονομία</i> , Έμιλυ Καρακίτσου / Κειμ. 2: <i>Αυτό το αστέρι είναι για όλους μας</i> , Τάσος Λειβαδίτης	

10^η Θεματική ενότητα: Τρίτη Ηλικία	276
21 ^ο Κριτήριο Αξιολόγησης Τράπεζας Θεμάτων κωδ. 17138	281
Κειμ. 1: <i>Τρίτη ηλικία και θετική ψυχολογία</i> , άρθρο από ιστοσελίδα ψυχολογίας /	
Κειμ. 2: <i>Ο ζητιάνος</i> , Ανδρέας Καρκαβίτσας	
22 ^ο Κριτήριο Αξιολόγησης Τράπεζας Θεμάτων κωδ. 20306	284
Κειμ. 1: <i>Η Τρίτη ηλικία, οι «εξωγήινοι» και τα tablets</i> , Μαρίσα Δημοπούλου /	
Κειμ. 2: <i>Ο κακός δρόμος</i> , Γρηγόριος Ξενόπουλος	
11^η Θεματική ενότητα: Αγάπη – Έρωτας	288
23 ^ο Κριτήριο Αξιολόγησης Τράπεζας Θεμάτων κωδ. 28115	292
Κειμ. 1: <i>Διακρίνοντας ανάμεσα σε υγιή και νοσηρή αγάπη</i> , Πατήρ Βασίλειος Θερμός /	
Κειμ. 2: <i>Αγαπάω</i> , Νίκος Καββαδίας	
24 ^ο Κριτήριο Αξιολόγησης Τράπεζας Θεμάτων κωδ. 15125	295
Κειμ. 1: <i>Ο έρωτας στα χρόνια της τεχνολογίας</i> , Δ. Γαλάνης και Ν. Καραγιάννης /	
Κειμ. 2: <i>Τα ψάθινα καπέλα</i> , Μαργαρίτα Λυμπεράκη	
12^η Θεματική ενότητα: Σημασία του Γέλιου – Κωμικό	299
25 ^ο Κριτήριο Αξιολόγησης Τράπεζας Θεμάτων κωδ. 15126	307
Κειμ. 1: <i>Χιούμορ και Εκπαίδευση</i> / Κειμ. 2: <i>Η υιοθεσία</i> , Γεώργιος Βιζυηνός	
26 ^ο Κριτήριο Αξιολόγησης Τράπεζας Θεμάτων κωδ. 32986	310
Κειμ. 1: <i>Η θεραπευτική δύναμη του γέλιου</i> , Ευτυχία Παπατζανάκη / Κειμ. 2: <i>Οι ράθυμοι</i> , Κώστας Καρυωτάκης	
27 ^ο Κριτήριο αξιολόγησης Τράπεζας Θεμάτων κωδ. 28395	314
Κειμ. 1: <i>Οι μεθοδεύσεις του κωμικού</i> , Κωστής Παπαγιώργης / Κειμ. 2: <i>Κακαί Γλώσσα</i> , Αλεξάνδρα Παπαδοπούλου	
13^η Θεματική ενότητα: Μόδα – Ενδυμασία	317
28 ^ο Κριτήριο Αξιολόγησης Τράπεζας Θεμάτων κωδ. 35704	322
Κειμ. 1: <i>Μαντίλα</i> , Niall Ferguson / Κειμ. 2: <i>Χιτζάμπ Χειραφέτησης</i> , Γιώργος Θεοχάρης	
29 ^ο Κριτήριο Αξιολόγησης Τράπεζας Θεμάτων κωδ. 19497	325
Κειμ. 1: <i>Το ένδυμα ως άλλη «ταυτότητα»</i> , Λίνα Γιάνναρου / Κειμ. 2: <i>Θέμα Τιμής</i> , Κωνσταντίνα Δούκα	
30 ^ο Κριτήριο Αξιολόγησης Τράπεζας Θεμάτων κωδ. 20274	328
Κειμ. 1: <i>Η «γλώσσα» της μόδας</i> , Χριστίνα Κουλούρη / Κειμ. 2: <i>Από τη ζωή του Μιχάλη Ρούση</i> , Μ. Καραγάτσης	
31 ^ο Κριτήριο Αξιολόγησης Τράπεζας Θεμάτων κωδ. 20279	332
Κειμ. 1: <i>Οι παραδοσιακές φορεσιές του τόπου μας στον Εθνικό Συσσωρευτή Ψηφιακού Πολιτιστικού Περιεχομένου</i> / Κειμ. 2: <i>Δημοτικό τραγούδι, της Λιογέννητης</i>	

14^η Θεματική ενότητα: Ελεύθερος Χρόνος – Ψυχαγωγία	335
32^ο Κριτήριο Αξιολόγησης Τράπεζας Θεμάτων κωδ. 28048	339
Κειμ. 1: <i>Εργαστήρια θεατρικού παιχνιδιού [...]</i> , δελτίο τύπου δημοσιευμένο στο διαδίκτυο / Κειμ. 2: <i>Η νύφη</i> , Γρηγόριος Ξενόπουλος	
15^η Θεματική ενότητα: Κοινωνικοποίηση–Ανθρώπινες Σχέσεις–Φιλία ..	343
33^ο Κριτήριο Αξιολόγησης Τράπεζας Θεμάτων κωδ. 14797	347
Κειμ. 1: <i>Ο ρόλος της επικοινωνίας στην ανάπτυξη διαπροσωπικών σχέσεων</i> , Παναγιώτης Σταμάτης / Κειμ. 2: <i>Το τρίτο στεφάνι</i> (απόσπασμα), Κώστας Ταχτσής	
34^ο Κριτήριο Αξιολόγησης Τράπεζας Θεμάτων κωδ. 14507	351
Κειμ. 1: <i>Οι σημαντικοί άλλοι</i> , Γιώργος Στάμου / Κειμ. 2: <i>Ο γάτος Κρου</i> , Νίκος Δήμου	
35^ο Κριτήριο Αξιολόγησης Τράπεζας Θεμάτων κωδ. 17158	354
Κειμ. 1: <i>Έφηβοι στην πρίζα</i> , Άθως Δημουλάς / Κειμ. 2: <i>Το βάθος της φωνής</i> , Νικηφόρος Βρεττάκος	

E. ΜΕΡΟΣ: ΤΡΙΩΡΑ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΑ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑΤΑ

1^ο Τρίωρο Κριτήριο Αξιολόγησης: Γλώσσα	361
Κειμ. 1: <i>Για την Ελληνική γλώσσα</i> , Οδυσσέας Ελύτης / Κειμ. 2: <i>Τη γλώσσα μου έδωσαν ελληνική</i> , Οδυσσέας Ελύτης	
2^ο Τρίωρο Κριτήριο Αξιολόγησης: Αναλφαβητισμός	365
Κειμ. 1: <i>Αναλφάβητοι σε μια ψηφιακή κοινωνία</i> , Φαίη Φωτιάδου / Κειμ. 2: <i>Η Αναλφάβητη</i> , Άγκοτα Κριστόφ	
3^ο Τρίωρο Κριτήριο Αξιολόγησης: Γλωσσομάθεια	369
Κειμ. 1: <i>Προσέγγισε τον κόσμο σου πολύπλευρα: μάθε ξένες γλώσσες</i> , Σ. Νάνου / Κειμ. 2: <i>Πρέπει να βρω μια γλώσσα</i> , Αλέξανδρος Ίσαρης	
4^ο Τρίωρο Κριτήριο Αξιολόγησης: Διάλογος	372
Κειμ. 1: <i>Διάλογος και δημοκρατία</i> , Α. Πρίφτη / Κειμ. 2: <i>Να μιλήσω</i> ; Κωστής Παλαμάς	
5^ο Τρίωρο Κριτήριο Αξιολόγησης: Εφηβεία	376
Κειμ. 1: <i>Νέοι idiot και aropolitik</i> , Σοφία Μαργαρίτη / Κειμ. 2: <i>Είσαι νέος</i> , Οδυσσέας Ελύτης	
6^ο Τρίωρο Κριτήριο Αξιολόγησης: Πρότυπα – Είδωλα	379
Κειμ. 1: <i>Επάγγελμα ... influencer: η ψεύτικη «τελειότητα» και οι ανησυχητικές διαστάσεις της</i> , Εύα Μπουργάνη / Κειμ. 2: <i>Το εργοστάσιο Μολυβιών</i> , Σώτη Τριανταφύλλου	
7^ο Τρίωρο Κριτήριο Αξιολόγησης: Νέοι – Νέες Τεχνολογίες	383
Κειμ. 1: <i>ChatGpt: ευχή ή κατάρα για την εκπαίδευση</i> ; Σοφία Μαργαρίτη / Κειμ. 2: <i>Σιωπηλή επιγραφή στον Ψηφιακό Τροχό</i> , ποίημα γραμμένο από ρομπότ τεχνητής νοημοσύνης	

- 8^ο Τρίωρο Κριτήριο Αξιολόγησης: Έφηβοι – βία – σχολικός εκφοβισμός ...** 387
 Κειμ. 1: Στο μυαλό ενός παιδιού που ασκεί εκφοβισμό, Δημήτρης Τσιριγώτης /
 Κειμ. 2: Ανθρώπινη δουλεία, Somerset Maugham
- 9^ο Τρίωρο Κριτήριο Αξιολόγησης: Χάσμα Γενεών – Οικογένεια** 390
 Κειμ. 1: *Millenials* και *GenZ*: δύο γενιές που επιζητούν κοινωνική αλλαγή και υπευ-
 θυνότητα, άρθρο από το διαδίκτυο / Κειμ. 2: *Κοιτάζει τα χέρια της*: Μιχάλης Γκανάς
- 10^ο Τρίωρο Κριτήριο Αξιολόγησης: Τρίτη Ηλικία** 394
 Κειμ. 1: Iris Arfel: «Ένας αριθμός δεν πρέπει να μας κάνει να σταματάμε να δουλεύ-
 ουμε», άρθρο από το διαδίκτυο / Κειμ. 2: *Περί Ηρώων*, Ζαλώνη Αντωνία-Θεοδώρα
- 11^ο Τρίωρο Κριτήριο Αξιολόγησης: Αγάπη** 397
 Κειμ. 1: *Η δύναμη της Αγάπης*, Άλμπερτ Αϊνστάιν / Κειμ. 2: *Κι εσύ να λείπεις*, Γιάν-
 νης Ρίτσος
- 12^ο Τρίωρο Κριτήριο Αξιολόγησης: Έρωτας** 401
 Κειμ. 1: *Ερωτικό modus vivendi στην εποχή του Tinder*, Σοφία Μαργαρίτη / Κειμ. 2:
Μόνο γιατί μ' αγάπησες, Μαρία Πολυδούρη
- 13^ο Τρίωρο Κριτήριο Αξιολόγησης: Κωμικό – Σημασία του Γέλιου** 404
 Κειμ. 1: Το καρναβάλι και η γελαστική κουλτούρα, Σοφία Μαργαρίτη / Κειμ. 2: *Κι*
αυτός γελάει, Νίκος Καββαδίας
- 14^ο Τρίωρο Κριτήριο Αξιολόγησης: Μόδα – Ενδυμασία** 408
 Κειμ. 1: *Είναι συμβατή η μπούρκα με την ενσωμάτωση*; Άρθρο από το διαδίκτυο /
 Κειμ. 2: *Μινώταυρος* (απόσπασμα) Δημήτρης Στεφανάκης
- 15^ο Τρίωρο Κριτήριο Αξιολόγησης: Ελεύθερος Χρόνος των Νέων**
– Ψυχαγωγία 412
 Κειμ. 1: Άλλο η αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου και άλλο η σπατάλη του, Δημή-
 τρης Τσιριγώτης / Κειμ. 2: *Η λέσχη των αθεράπευτα ρομαντικών* (απόσπασμα), Jean
 Michel Guenassia
- 16^ο Τρίωρο Κριτήριο Αξιολόγησης: Φιλία – Διαπροσωπικές σχέσεις** 415
 Κειμ. 1: *Η φιλία συμβάλλει στην ηθική βελτίωση και την επιτυχία*; Βίσκα Ζωή /
 Κειμ. 2: *Στους φίλους*, Χόρχε Λουίς Μπόρχες

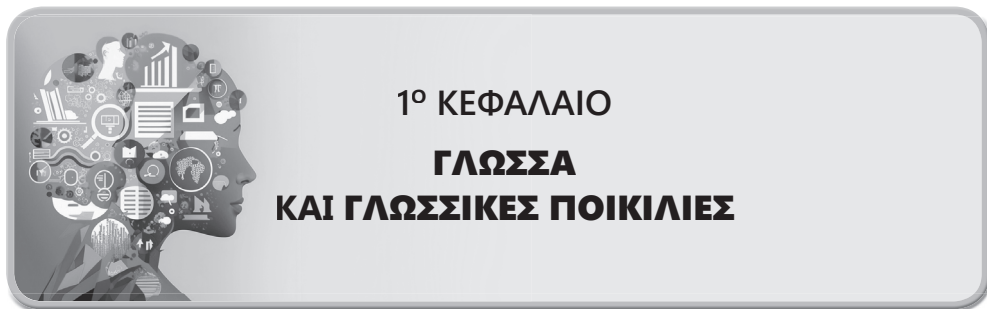
ΣΤ. ΜΕΡΟΣ: ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Ασκήσεων θεωρίας	421
Κριτηρίων αξιολόγησης	430
Τρίωρων προτεινόμενων διαγωνισμάτων	502
Πολυτροπικών κειμένων	534
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΟΡΩΝ	537
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	540

Α' ΜΕΡΟΣ

ΘΕΩΡΙΑ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

1. ΤΑ ΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

Α. ΑΠΕΡΑΝΤΟΣΥΝΗ	Β. ΠΟΛΥΜΟΡΦΙΑ	Γ. ΠΑΝΤΟΔΥΝΑΜΙΑ
<p>Κάθε κείμενο που συναντούμε στην καθημερινότητά μας έχει παραχθεί υπό συγκεκριμένες συνθήκες, για διάφορους λόγους, με διαφορετικό στόχο και από διαφορετικό πομπό. Είναι αδύνατον να συστηματοποιηθούν όλοι αυτοί οι παράγοντες και να ενταχθούν σε συγκεκριμένους κανόνες και συμβάσεις.</p> <p>Οι δυνατότητες της γλώσσας είναι άπειρες.</p>	<p>Οι μορφές της ανθρώπινης επικοινωνίας επηρεάζουν και τη μορφή της γλώσσας. Πολυμορφία της γλώσσας θεωρείται η αλλαγή του ύφους, το είδος των κειμένων που συναντάμε, τη σύνταξη και το λεξιλόγιο που επιλέγουμε, την οπτική γωνία από την οποία παρουσιάζονται τα γεγονότα.</p> <p>Η γλώσσα προσαρμόζεται στα δεδομένα και τις κοινωνικές συνθήκες.</p>	<p>Η κατάλληλη χρήση της γλώσσας, ο πλούτος του λεξιλογίου και των επιχειρημάτων δημιουργούν αλληλεπιδράσεις και διευκολύνουν την επικοινωνία των ανθρώπων. Όσο μεγαλύτερη η πνευματική καλλιέργεια τόσο μεγαλύτερη η ευχέρεια στη χρήση της, τόσο μεγαλύτερη και η δύναμη που αποφέρει στον πομπό των μηνυμάτων. Ο δεινός ρήτορας μπορεί να αποκτήσει κοινωνική ισχύ και επιρροή, να επιβάλει τις απόψεις του.</p>

2. ΟΙ ΠΟΙΚΙΛΙΕΣ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ (ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΕΡΗ ΓΛΩΣΣΑ)

- Η γλώσσα είναι **πολύμορφη**, **πολύπλοκη** και **πολυκύμαντη** γιατί είναι κοινωνικό προϊόν και εξελίσσεται παράλληλα με την κοινωνία στην οποία ομιλείται και γράφεται.
- Χαρακτηρίζεται από **πολυμορφία-ετερογένεια** χάρη στην οποία διατηρείται, υπάρχει και λειτουργεί.
- Κάθε μέλος της γλωσσικής κοινότητας έχει την προσωπική του **ιδιόλεκτο**.
- Κάθε ομάδα πολιτών έχει τη δική του **ποικιλία-διάλεκτο**.
- Η εθνική γλώσσα είναι το σύνολο των ποικιλιών των μελών της.

ΕΙΔΗ ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΥ ΚΑΙ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΣ ΚΑΙ ΓΡΑΠΤΟΣ ΛΟΓΟΣ

	ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ	ΓΡΑΠΤΟΣ ΛΟΓΟΣ
ΓΕΝΙΚΑ	<p>Άμεση, ζωντανή επικοινωνία, με συμμετοχή έμψυχων όντων στον ίδιο χώρο και χρόνο, ο ομιλητής επηρεάζει το ακροατήριο με την παρουσία του, ο ακροατής από την πλευρά του μπορεί να κάνει διάλογο και να διατυπώνει ερωτήσεις.</p> <p>Παράγεται αυθόρμητα και αποβλέπει στην εξυπηρέτηση άμεσων αναγκών.</p> <p>Υπάρχει πολυσημία: δίνεται όμως η δυνατότητα για επεξηγήσεις και διευκρινίσεις</p>	<p>Είναι προσχεδιασμένος, οργανωμένος, αποτελεί μοναχική δραστηριότητα, απευθύνεται σε κοινό που δεν παρευρίσκεται, σε απεριόριστο χρόνο.</p> <p>Είναι πολυσήμαντος, υπάρχει όμως ελάχιστη δυνατότητα για διευκρινίσεις και διασαφηνίσεις. Αποκτά διαχρονικότητα.</p>
ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ	<p>Προφορικότητα λόγου, περιορισμένο, ασαφές και πρόχειρο λεξιλόγιο, λόγος χαλαρός, αναλυτικός</p>	<p>Επεξεργασμένο και επιλεγμένο λεξιλόγιο, κατάλληλες εκφράσεις και διατυπώσεις, νοηματική πυκνότητα, ακρίβεια και σαφήνεια, ονοματοποίηση</p>
ΣΥΝΤΑΞΗ	<p>Ασυνταξίες, ακυρολεξίες, χαλαρή σύνταξη γενικά, παρατακτική σύνδεση κυρίως, μεταβατικές λέξεις κοινότυπες, συνήθως ενεργητική σύνταξη, επανεκκινήσεις και διατυπώσεις γενικών όρων.</p>	<p>Φροντισμένη σύνταξη, χρήση υποτακτικής σύνδεσης, προσεγγμένες μεταβάσεις, με ποικιλία μεταβατικών λέξεων, συνοχή και συνεκτικότητα, λογική αλληλουχία νοημάτων</p>

3^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ Η ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ

► ΟΡΙΣΜΟΣ:

Αναπαράσταση ενός αντικειμένου, προσώπου, γεγονότος, κατάστασης με τον λόγο (προφορικό ή γραπτό) προκειμένου ο δέκτης να σχηματίσει μια επαρκή εικόνα για αυτά.

Συναντάμε περιγραφή:

- σε καθαρά περιγραφικά κείμενα,
- σε ενημερωτικά φυλλάδια,
- σε διαφημιστικά φυλλάδια,
- σε έντυπα με οδηγίες χρήσης συσκευών,
- σε καταλόγους μουσείων,
- σε επίσημα δημόσια, κρατικά έγγραφα,
- σε λογοτεχνικά ή επιστημονικά βιβλία,
- σε εφημερίδες και περιοδικά,
- σε τουριστικούς οδηγούς.

ΣΚΟΠΟΣ:

A) γενικός σκοπός της περιγραφής: να απεικονιστούν με σαφήνεια και ακρίβεια η μορφή, τα βασικά χαρακτηριστικά και οι λεπτομέρειες του αντικειμένου.

B) Ειδικοί σκοποί περιγραφής:

Κείμενο	Σκοπός περιγραφής
Λογοτεχνικό	Ο συγγραφέας θέλει να εκφραστεί, να επικοινωνήσει με τον αναγνώστη, να γίνει κατανοητός, να δημιουργήσει αισθητική απόλαυση και να εξυπηρετήσει τον μύθο, την οικονομία του έργου. Είναι επικουρικό στοιχείο της αφήγησης, αποδίδει το σκηνικό βάθος της δράσης, προκαλεί αισθητική συγκίνηση.
Επιστημονικό	Διατύπωση θεωριών, παρουσίαση απόψεων, ανακαλύψεων με σαφήνεια και ακρίβεια με τρόπο αντικειμενικό και κατανοητό.

4^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΑΦΗΓΗΣΗ

ΑΦΗΓΗΣΗ

ΑΦΗΓΗΜΑ / ΑΦΗΓΗΣΗ	ΑΦΗΓΗΤΗΣ
<p>Λογοτεχνικό πεζό κείμενο που παρουσιάζει με τον λόγο μια ιστορία, ονομάζεται αφήγημα. Ο όρος δηλαδή ταυτίζεται με την έννοια της πεζογραφίας δεδομένου ότι περιλαμβάνει όλα τα είδη όπως το μυθιστόρημα, το διήγημα και τη νουβέλα.</p> <p>Έχει επικρατήσει ο όρος αφήγηση, πράξη επικοινωνίας με την οποία μεταφέρεται ένα γεγονός με τον προφορικό λόγο ή γραπτά. Μπορεί να παρουσιάζεται και μια σειρά γεγονότων που είναι πραγματικά ή φανταστικά τα οποία διαδέχονται το ένα το άλλο ή αλληλεπιδρούν αναπτύσσοντας ποικίλες σχέσεις μεταξύ τους.</p>	<p>Το υποκείμενο, το πρόσωπο που αναπαριστά με τον λόγο προφορικά ή γραπτά σε κάποιον άλλον μια ιστορία.</p> <p>Είναι μια «φωνή» που αναλαμβάνει την ευθύνη της αφηγηματικής πράξης, το υποκείμενο που μιλάει.</p> <p>Δεν πρέπει να ταυτίζεται με τον συγγραφέα του κειμένου του μυθιστορήματος. Αποτελεί μέρος του βιβλίου, του μύθου, του κειμένου, είναι μυθοπλαστικό υποκείμενο, αυτόνομη κατασκευασμένη από τον συγγραφέα ταυτότητα.</p>

ΓΕΝΙΚΟ ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΑΦΗΓΗΣΗΣ

ΜΕΡΟΣ ΤΗΣ ΑΦΗΓΗΣΗΣ	ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΕΙ
ΠΡΟΛΟΓΟΣ	Αναφορά τόπου και χρόνου, πρωταγωνιστών συνθηκών γεγονότων που προηγήθηκαν του συμβάντος, κάποιο σχόλιο.
ΚΥΡΙΩΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	Ανάπτυξη διεξοδική των γεγονότων και των περιστατικών, κλιμακωτή αφήγηση με ακριβή χρονολογική σειρά.
ΚΟΡΥΦΩΣΗ ΑΦΗΓΗΣΗΣ	Αποκορύφωμα δράσης, αναφορά διαλόγων και λεπτομερειών
ΛΥΣΗ	Ολοκλήρωση της αφήγησης, αντιδράσεις των πρωταγωνιστών και άλλων δευτερευόντων προσώπων, περιγραφή γενικού κλίματος που επικρατεί, επίδραση του συμβάντος στους συμμετέχοντες και στην κατάσταση.
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	Συναισθήματα που δημιουργήθηκαν, προσωπική κριτική και εντυπώσεις τρίτων προσώπων, συμπεράσματα, αξιολόγηση περιστατικού (γιατί ήταν ενδιαφέρον το περιστατικό ή σημαντικό). Προσωπική αποτίμηση και σχόλια σχετικά.

5^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΟ ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΗΜΑ

- Είναι ένα είδος πεζού λόγου με λογοτεχνική χροιά, το οποίο δημοσιεύεται σε εφημερίδες και περιοδικά. Συνήθως γράφεται σε συγκεκριμένη στήλη και είναι κείμενο σύντομο και ευχάριστο, κινείται ανάμεσα στη λογοτεχνία και τη δημοσιογραφία. Συνδυάζει τη χάρη και τη σκωπτικότητα, την ευφυολογία και τον κριτικό στοχασμό. Έχει σοβαρή πρόθεση και άλλοτε ειρωνική διάθεση.

Χαρακτηριστικά γνωρίσματα

Θεματολογία	Ποικιλία κοινωνικών θεμάτων, αντλημένα από την τρέχουσα επικαιρότητα, την οποία σχολιάζει.
Πρόθεση / σκοπός	Να σχολιάσει την κοινωνική, πολιτική και πολιτισμική ζωή Έχει ευρύτερο ενδιαφέρον Να ωφελήσει την κοινωνική ομάδα, να υποδείξει, να συμβουλευτεί, να διαπαιδαγωγήσει, να διαπλάσει το ήθος
Γλώσσα	Μικροπερίοδος λόγος, παρατακτική σύνδεση, ασύνδετο σχήμα, προφορικό απλό λεξιλόγιο,
Ύφος	Κοφτό, λιτό, ζωντανό. Εύθυμο, χαριτωμένο, χιουμοριστικό, επικριτικό, δηκτικό, καυστικό, ειρωνικό, παραινετικό, έμμεσα διδακτικό και παιδαγωγικό.
Εκπρόσωποι	Εμμανουήλ Ροΐδης, Ιωάννης Κονδυλάκης, Πάυλος Νιρβάνας, Φρέντυ Γερμανός, Δημήτρης Ψαθάς

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΗΜΑΤΟΣ

ΚΗΦΗΝΕΙΟΝ “Η ωραία Ελλάς”

(κηφηνεϊόν – εκ του κηφήνα – αρσενικής μέλισσας)

Του Σ. Καργάκου

[...] Παρ’ όλο που γέμισε η χώρα μας τεχνικές σχολές (τι ΤΕΛ, τι ΤΕΙ, τι ΙΕΚ!) οι πιο άτεχνοι νέοι είναι οι νέοι της Ελλάδος. Παίρνουν πτυχίο τεχνικής σχολής και δεν έχουν πιάσει κατσαβίδι οι πιο πολλοί. Δεν ξέρουν να διορθώσουν μια βλάβη στο αυτοκίνητό τους, στο ραδιόφωνο ή στο τηλέφωνό τους. Είναι άχεροι, ουσια-

6° ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ

ΔΟΜΗ ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΥ

	Δικαιολόγηση χρήσης / ρόλος	Παράδειγμα
Θεματική περίοδος	Πρόκειται για την πρώτη περίοδο της παραγράφου. Παρουσιάζει το θεματικό κέντρο, την κύρια ιδέα/ άποψη που θα αναπτυχθεί παρακάτω.	Δημιουργούνται γενιές νέων υπερβολικά παραμελημένων.
Σχόλια λεπτομέρειες	Πρόκειται για τις περιόδους στο μέσον της παραγράφου. Εκεί παρουσιάζονται επιμέρους ιδέες, οι οποίες εξηγούν, σχολιάζουν και αναπτύσσουν την κύρια ιδέα που διατυπώνεται στη θεματική περίοδο.	Αυτό έχει ως αποτέλεσμα οι νέοι να καταφεύγουν σε έναν μηχανισμό άμυνας και γίνονται επιθετικοί απέναντι στους γονείς τους, που δεν τους προσέχουν. Οδηγούνται στο να γίνονται τυραννικοί ως άμυνα απέναντι στην αγωνία τους και τη μοναξιά του.
Πρόταση κατακλείδα	Πρόκειται για την τελευταία περίοδο της παραγράφου. Αποτελεί συμπέρασμα, το φυσικό επακόλουθο, μια άποψη που ολοκληρώνει την ανάπτυξη, μια σύνοψη όσων διατυπώθηκαν.	Έτσι είναι οι σύγχρονοι έφηβοι: παιδιά που βιώνουν τρομακτική εγκατάλειψη.

Πιθανές διατυπώσεις

1. Να εντοπίσετε και να δικαιολογήσετε τη δομή δεύτερης παραγράφου του κειμένου.
2. Για ποιον λόγο η δεύτερη παράγραφος του κειμένου περιέχει στην τελευταία περίοδο μια ερώτηση;
3. Η τέταρτη παράγραφος του κειμένου έχει διμερή ή τριμερή δομή; Να δικαιολογήσεις την απάντησή σου λαμβάνοντας υπόψη την πρόθεση του αρθρογράφου.

7^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΠΟΛΥΤΡΟΠΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Τι είναι: Κείμενα τα οποία συγκροτούν το νόημά τους με την αλληλεπίδραση λόγου και εικόνας, και ανάγουν την εικόνα σε φορέα μηνυμάτων. Τα πολυτροπικά κείμενα χρησιμοποιούν περισσότερους από ένα σημειωτικούς τρόπους, προκειμένου να παραχθεί νόημα και εμπεριέχουν υπερσυνδέσμους, που οδηγούν ψηφιακά τον αναγνώστη σε άλλες πηγές για να μεταδώσουν πληροφορίες που συνδέονται με το περιεχόμενο του βασικού κειμένου

Σκοπός: επεξεργαζόμαστε μια εικόνα που συνοδεύει ένα κείμενο με στόχο να

- συνειδητοποιήσουμε ότι υπάρχουν και άλλες πηγές νοήματος εκτός της γλωσσικής,
- κατανοήσουμε τη λειτουργία της εικόνας στο κείμενο,
- καταλάβουμε ότι μερικές φορές μπορεί η εικόνα ν' αποτελεί τον κύριο φορέα του μηνύματος και ο λόγος τον επικουρικό,
- αντιληφθούμε ότι η οπτικοποίηση του κειμένου κάνει το μήνυμα πολλές φορές πιο εύληπτο από τον αναγνώστη,
- συλλάβουμε πόσο η εικόνα μπορεί να ενισχύσει το μήνυμα του κειμένου επηρεάζοντας, κυρίως συναισθηματικά, τον αναγνώστη.

ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΕΙΚΟΝΑΣ

Στην επεξεργασία μιας εικόνας να έχουμε επεξεργαστεί κάθε λεπτομέρεια με τρόπο συστηματικό και να ακολουθούμε μια συγκεκριμένη σειρά ενεργειών:

α. Παρατήρηση → β. Περιγραφή → γ. Ανάλυση-ερμηνεία

Πιο συγκεκριμένα πρέπει να έχουμε στην απάντησή μας περιλάβει τα εξής:

Ποιος είναι ο πομπός	Μήνυμα	Δέκτης	Στόχος / Πρόθεση
Σκιτσογράφος, γελοιογράφος, δημιουργός	Είδος κειμένου (διαφήμιση, στατιστική, σκίτσο, γελοιογραφία, αφίσα, έργο τέχνης, κόμικ)	Ευρύ κοινό: διαμόρφωση κοινής γνώμης	– Ενημέρωση / πληροφόρηση – Πρόσκληση – Παρότρυνση / Προτροπή

Ποιος είναι ο πομπός	Μήνυμα	Δέκτης	Στόχος / Πρόθεση
Ζωγράφος, καλλιτέχνης	Τόπος και χρόνος γραφής/δημοσίευσης Πηγή άντλησης	Εξειδικευμένο κοινό: αναφέρω χαρακτηριστικά	- Διαμόρφωση άποψης, ευαισθητοποίηση, - Προβληματισμός
Συγγραφέας (εικονογραφημένη ιστορία / κόμικ)	Περιγραφή εικόνας (αναλυτική ή συνοπτική)	Φορέας εξουσίας, πολιτικά πρόσωπα	- Διάδοση μιας άποψης, πειθώ, αλλαγή αντίληψης - Λήψη απόφασης
Πανεπιστήμιο, Υπουργείο, ΜΚΟ (Μη Κυβερνητική Οργάνωση π.χ. Unicef)	Λέξεις κλειδιά, σημεία της εικόνας που μεταφέρουν ή υπονοούν μηνύματα	Θεσμός κράτους, υπουργεία, πανεπιστήμια	- Ενθάρρυνση για δράση - Πρόκληση αντίδρασης
Εμπορική ή διαφημιστική εταιρεία	Σκέψεις, συναισθήματα	Παγκόσμια κοινή γνώμη	- Έλεγχος αξιοπιστίας της πηγής προέλευσης της εικόνας.

ΤΡΟΠΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΑΦΙΣΑ

ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ
25
 ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΗΜΕΡΑ
 ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΑΛΕΙΨΗ ΤΗΣ
ΒΙΑΣ
 κατά των γυναικών
 Σπάσε τη σιωπή!
 Δεν είσαι η μόνη
 Δεν είσαι μόνη
 www.isotita.gr
 ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ
 ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ
 ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ

- Διαβάζω προσεκτικά το λεκτικό περιεχόμενο της αφίσας και εντοπίζω το κεντρικό μήνυμα.
- Επισημαίνω το γεγονός για το οποίο ενημερώνει τον αναγνώστη.
- Διακρίνω τον φορέα που έχει εκδώσει την αφίσα / πρέπει να αναφερθούν ο πομπός και η σχέση του με το θέμα που έχει η αφίσα.
- Παρουσιάζω με λεπτομέρεια το κοινό στο οποίο απευθύνεται.
- Προσεγγίζω/αποκωδικοποιώ το μήνυμα, όπως αυτό αναπαρίσταται γλωσσικά και οπτικά με το συνδυασμό των δύο αυτών τρόπων.

Β' ΜΕΡΟΣ

ΘΕΩΡΙΑ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΟ ΣΧΟΛΙΟ

- Πρόκειται για μια παράγραφο η οποία περιλαμβάνει α) την ανάπτυξη της προσωπικής άποψης του μαθητή πάνω σε το θέμα/ερώτημα το οποίο πιστεύει ότι θέτει το λογοτεχνικό κείμενο που του δόθηκε και β) αφετέρου την προσωπική τοποθέτηση πάνω σε κάποιο ζητούμενο. Εκείνο που έχει σημασία δεν είναι να αναπαράγει απλά το τι αναφέρει / τι παρουσιάζει το κείμενο αλλά τι σημασία έχει για τον ίδιο τον αναγνώστη, ποια είναι η προσωπική του ανταπόκριση σε αυτό.

Τρόπος εργασίας

A. ΠΡΟΕΡΓΑΣΙΑ: διαδικασία νοηματοδότησης του κειμένου

- Ανάγνωση και κατανόηση του θέματος/ερωτήματος που θέτει το απόσπασμα με βάση τον τίτλο και το περιεχόμενό του. Προσπάθεια αναδιήγησής του.
- Αξιοποίηση των στοιχείων εκείνων που προκύπτουν από το συγκείμενο: δηλαδή πού και πότε εκτυλίσσεται η υπόθεση, σε ποια κοινωνική και ιστορική πραγματικότητα, ποια πολιτιστικά στοιχεία και ποιες αντιλήψεις επικρατούν, εστίαση σε ήθη, έθιμα, παραδόσεις.
- Εξέταση των χαρακτήρων: εντοπισμός και κατανόηση του κοινωνικού, επαγγελματικού τους επιπέδου, των λόγων και των πράξεών τους.
- Εκτίμηση του συναισθηματικού και ψυχολογικού υπόβαθρου των χαρακτήρων του έργου.
- Εντοπισμός του βασικού θέματος, ερωτήματος που θέτει το κείμενο. Αυτό απορρέει από τις προσωπικές ανησυχίες και τις αντιλήψεις του καθενός.
- Αναζήτηση του προβληματισμού που θέτει ο συγγραφέας/ποιητής και προσωπική τοποθέτηση σε αυτό.
- Επισήμανση χωρίων του αποσπάσματος που τεκμηριώνουν το θέμα που έχει εντοπιστεί και καθορισμός των κειμενικών δεικτών.

B. ΕΚΠΟΝΗΣΗ ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΙΟΥ: γραφή της απάντησης του θέματος

► Θεματική περίοδος:

Διαπιστώνω με σαφήνεια και ακρίβεια, την απάντησή μου στο θέμα που έχει τεθεί. Καταγράφω αυτό που πιστεύω ότι είναι το θέμα / ο προβληματισμός / το ερώτημα που θέτει το κείμενο.

Π.χ. Το συγκεκριμένο λογοτεχνικό απόσπασμα εστιάζει στην ενσυναίσθηση που οφείλουν να έχουν οι άνθρωποι, ειδικά όταν είναι ευτυχημένοι.

Το θέμα του ποιήματος, κατά τη γνώμη μου, είναι η αέναη προσπάθεια του ανθρώπου να ανακαλύψει τον εαυτό του.

Ως θέμα του ποιήματος τίθεται ... που πιστεύω ότι ...

► **Σχόλια/λεπτομέρειες:**

α) Εξηγώ, αναλύω, υποστηρίζω την απάντησή μου με εμπειριστατωμένα σχόλια, σαφή επιχειρήματα, στοχευμένες διαπιστώσεις. Και παραθέτω για κάθε σχόλιο που υποστηρίζω **αναφορά στο κείμενο και κειμενικό δείκτη**. Προσπαθώ **να διασταυρώνω** τα σχόλια με τους κειμενικούς δείκτες έτσι ώστε το κείμενό μου να έχει αρμονική συνοχή και συνεκτικότητα (νοηματική συνάφεια).

β) Διατυπώνω το ερμηνευτικό μου σχόλιο, δηλαδή εξηγώ αν αυτό που έθεσα ως θέμα έχει αντίκτυπο στην προσωπική μου ζωή. Εκφράζω τους προβληματισμούς μου, εξετάζω αν κάτι ανάλογο θα μπορούσε να συμβεί στη σύγχρονη εποχή, αν όσα αναπαραστάθηκαν λογοτεχνικά ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα. Μπορώ να αναφερθώ σε συναισθήματα και σκέψεις που μου δημιουργήθηκαν με αφορμή το κείμενο.

γ) Αν ζητείται η «κριτική αποτίμηση» καταγράφω τις προσωπικές μου εκτιμήσεις στηρίζοντάς τες σε στοιχεία που προκύπτουν άμεσα ή έμμεσα από το κείμενο. Δε διατυπώνω άκριτα και αυθαίρετα σκόρπιες σκέψεις ή προεκτάσεις. Ό,τι γράφουμε πρέπει οπωσδήποτε να εδράζεται στο κείμενο που μου έχει δοθεί, να προκύπτει λογικά, να έχει άμεση σχέση με αυτό.

► **Περίοδος Κατακλείδα:**

Καταλήγω σε κάποιο συμπέρασμα, σε κάποια διαπίστωση και αφήνω να φανεί η προσωπική μου οπτική γωνία. Αφήνω να διαφανεί **επιβεβαίωση**: είναι ολοφάνερο..., αναμφίβολα κάτι τέτοιο συμβαίνει στην εποχή μας... οι απόψεις αυτές φαίνεται να έχουν διαχρονική ισχύ...

Ή εκδηλώνω την **αμφισβήτηση ή τον σκεπτικισμό μου**: είναι απόψεις που αφορούν μια άλλη εποχή... στην εποχή μας δεν θα συνέβαινε κάτι τέτοιο...

Προσοχή: Αν ζητείται χωριστά η προσωπική γνώμη – τοποθέτηση σε κάποιο ζητούμενο τότε τη γράφω σε χωριστή παράγραφο, μικρότερης έκτασης.

Αναφέρω την άποψή μου παραθέτω τον κειμενικό δείκτη → παραπέμπω στο κείμενο → εξηγώ αναλυτικά πώς σχετίζεται και πώς τεκμηριώνει την άποψή μου, πώς συνδέεται με την απάντησή μου.

ΠΑΡΑΘΕΣΗ ΧΩΡΙΩΝ / ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ

Με χρήση παρένθεσης:	Με ενσωμάτωση στην απάντηση:
<p>Σε αυτήν την περίπτωση στο κείμενό μας παρεμβάλλουμε παρενθέσεις, όπου αντιγράφουμε αυτούσιο χωρίο του κειμένου, στο οποίο αναφερόμαστε και το χρησιμοποιούμε για να τεκμηριώσουμε τις απόψεις μας. Πριν από την παρένθεση καλό είναι να αναφέρουμε τι είδους κειμενικός δείκτης είναι αν και εφόσον ζητείται από τη διατύπωση του θέματος.</p>	<p>Σε αυτήν την περίπτωση ενσωματώνουμε στο κείμενό μας σημεία του κειμένου τα οποία αντιγράφουμε αυτούσια αλλά τα τοποθετούμε ανάμεσα σε εισαγωγικά «...» Προσέχουμε να μη διαταράσσεται η συνοχή του κειμένου.</p>
<p>Παράδειγμα Το κύριο ζήτημα που τίγεται στο ποίημα είναι η εξαφάνιση μιας γλώσσας, γιατί οι χρήστες της τη λησμόνησαν λόγω της πολυπολιτισμικής κοινωνίας στην οποία ζουν (Την γλώσσα την ελληνική οι Ποσειδωνιάται εξέχασαν τόσους αιώνες ανακατευμένοι με Τυρρηνούς, και με Λατίνους, κι άλλους ξένους / τα ελληνικά ονόματα να ξαναλένε, που μόλις πια τα καταλάμβαναν ολίγοι)...</p>	<p>Παράδειγμα Πιστεύω ότι η κυρίαρχη σκέψη που απασχολεί το ποιητικό υποκείμενο είναι η γλώσσα, όπως φαίνεται από την επανάληψη της φράσης «μονάχη έγνοια η γλώσσα μου», που τονίζει εμφατικά την ανησυχία αλλά και τη συναίσθηση της ευθύνης για τη διατήρηση και διάσωσή της.</p>

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ / ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ

Στο ερμηνευτικό σχόλιο εκτιμώνται και αξιολογούνται τα εξής¹:

Κατανόηση και ερμηνεία του λογοτεχνικού κειμένου Μονάδες 7	Κειμενικοί δείκτες και στοιχεία συγκεκριμένου Μονάδες 5	Οργάνωση και γλωσσική έκφραση του ερμηνευτικού σχολίου Μονάδες 3
<p>Κατανόηση του βασικού θέματος/ιδέας/ιδεών και συναισθηματικού κλίματος του κειμένου. Ερμηνεία του βασικού θέματος και του συναισθηματικού κλίματος Αναγνωστική ανταπόκριση / προσωπική τοποθέτηση σχετική με το θέμα.</p>	<p>Αναγνώριση και ανάδειξη των επιλογών του συγγραφέα (κειμενικοί δείκτες: γλώσσα, τεχνική, ύφος, εκφραστικά σχήματα κ.ά.) που σχετίζονται με το θέμα του κειμένου.</p>	<p>Αλληλουχία και συνοχή του ερμηνευτικού σχολίου. Καταλληλότητα και ορθότητα γραμματικοσυντακτικών δομών. Ευστοχία – ποικιλία λεξιλογικών δομών/όρων Ανταπόκριση στο ζητούμενο εντός ορίου λέξεων.</p>

1. Σύμφωνα με το ΦΕΚ, 3/10/2023 Αρ. φύλλου 5136 σχετικό με την αξιολόγηση των Πανελλαδικά εξεταζόμενων μαθημάτων.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΙΟΥ

Κωστής Παλαμάς
Η κόρη με τα δύο ονόματα

— Διπλό είναι τ' όνομά σου εσέ, διπλούς γεννάς καημούς,
 πότε Παγώνα ακούς
 και πότε κράζεσαι Δανάη·
 κι αυτό κι εκείνο τ' όνομα στην ομορφιά σου πάει. 5
 Σου φέρνω σπάρτα απ' το βουνό,
 κι απ' την Τανάγρα έν' άγαλμα να σ' το χαρίσω πήρα,
 Χωριατοπούλα, σύρε μου τον καλαματιανό·
 τραγούδα μου, ποιήτρια, στη λεσβική σου λύρα.—
 ...Μήτε τραγούδι σου έμελλε, και μήτε και χορός. 10
 Ο τάφος ο πικρός
 κλείστηκε απάνου σου, ω παρθένα.
 Σκαλίστε το διπλόνομα στην πλάκα της, οϊμένα!
 Σπάρτα φυτεύτε απ' το βουνό
 στον τάφο της, και βάλτε του μια ταναγραία εικόνα· 15
 ω διπλονόματη, άγαλμα, λουλούδι, και τα δυο
 να είναι του ύπνου σου όνειρα γλυκά, Δανάη, Παγώνα!

ΖΗΤΟΥΜΕΝΟ: Να διατυπώσετε το ερμηνευτικό σας σχόλιο για το ποίημα του Κ. Παλαμά.

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟ ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΟ ΣΧΟΛΙΟ

Στο ποίημα «η Κόρη με τα δύο ονόματα» αποδίδεται έντονα ο δυϊσμός του ποιητή, καθώς ταλαντεύεται εξαρχής ανάμεσα σε δύο ονόματα για την κόρη στην πρώτη στροφή «πότε Παγώνα ακούς / και πότε κράζεσαι Δανάη», καθώς και τα δύο της ταιριάζουν και της προσδίδουν ομορφιά και χάρη. Στη συνέχεια, **με την αποστροφή προς την κοπέλα σε β' πρόσωπο** και την αντίθεση χορού «Χωριατοπούλα, σύρε μου τον καλαματιανό» και τραγουδιού «τραγούδα μου, ποιήτρια, στη λεσβική σου λύρα» αποτυπώνεται ο έντονος λυρισμός, η συγκινησιακή φόρτιση, η ευτυχία, η χαρά του έρωτα, η εξιδανίκευση της χωριατοπούλας, η ταύτισή της με τη ζωή, την ανεμελιά, τα νιάτα. **Η πρώτη αυτή στροφική ενότητα (στίχοι 1-9) έρχεται σε αντιδιαστολή/αντίθεση με τη δεύτερη (στίχοι 10-17)**, όπου ο ύμνος γίνεται θρήνος και η χαρά, βαθιά θλίψη, καθώς η όμορφη διπλονόματη κοπέλα δέχεται τελικά τον εναγκαλισμό του θανάτου και το ποιητικό υποκείμενο απομένει να της αφιερώσει λουλούδια και ευχές στο μήμα. Είναι ιδιαίτερα απρόσμενος ο τρόπος της εισαγωγής στο θέμα του θανάτου στο στίχο 10 «μήτε τραγούδι σου έμελλε, και μήτε

και χορός» με **ένα πολυσύνδετο αρνητικό σχήμα**, που δεν αφήνει περιθώρια ελπίδας. Έτσι από τον ερωτικό πυρετό και το ηδονιστικό στοιχείο μεταβαίνουμε στον σπαραγμό του θανάτου, την ταφή του έρωτα. Βρισκόμαστε αντιμέτωποι με τη δραματική ένταση του ανεκπλήρωτου έρωτα, την καταδίκη του, επιβεβαιώνοντας το αντιθετικό δίπολο έρωτας–θάνατος. **Πιστεύω ότι** ο έρωτας ως ζωογόνος δύναμη, ως ακατάβλητο πεπρωμένο, είναι ικανός να λυτρώνει, αλλά απειλείται από τον θάνατο, ως αβυσσαλέο κλείσιμο του κύκλου της ανθρώπινης ματαιότητας. Απομένει μια αρμονική σύζευξη των δύο αλλά μόνο στην ψυχή του ποιητικού υποκειμένου, καθώς το μήμα της κοπέλας σφραγίζει για πάντα τον ιδεόπλαστο έρωτα, τον ανάγει στη σφαίρα του ιδανικού, επειδή ακριβώς μένει ανεκπλήρωτος, χωρίς να συνθλιβεί στον μύλο της καθημερινότητας.

Ενδεικτικές εκφωνήσεις Ερμηνευτικού Σχολίου του ΙΕΠ¹:

1. Να διατυπώσετε το ερμηνευτικό σας σχόλιο για το ποίημα/αφήγημα
2. Να σχολιάσετε εκείνο το θέμα, από όσα θέτει το κείμενο, που κρίνετε ως το πιο σημαντικό. Ποια είναι η δική σας θέση;
3. Λαμβάνοντας υπόψη σου τη μορφή και το περιεχόμενο της τελευταίας στροφής του ποιήματος, να σχολιάσεις τον ρόλο της σε σχέση με όλο το ποίημα
4. Μελετητές υποστηρίζουν ότι το ποίημα αυτό έχει πολιτικές διαστάσεις. Με ποια στοιχεία του κειμένου μπορεί αυτό να τεκμηριωθεί; Ο σημερινός αναγνώστης θα προσλάμβανε το κείμενο με τον ίδιο τρόπο;
5. Ποιο κατά τη γνώμη σας είναι το ερώτημα που θέτει το κείμενο; Εσείς είστε ευαισθητοποιημένοι πάνω σε αυτό;

1. Τράπεζα Θεμάτων ΙΕΠ 2021.

Γ' ΜΕΡΟΣ

**ΔΟΜΗ ΕΚΘΕΣΗΣ
ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ**

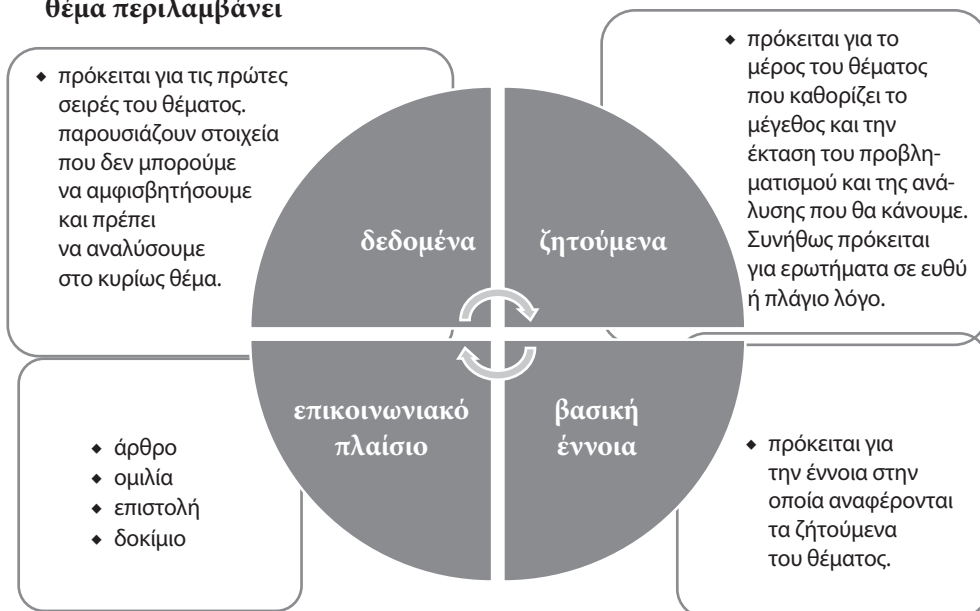
ΘΕΜΑ ΕΚΘΕΣΗΣ

Το θέμα έκθεσης σύμφωνα με τα νέα δεδομένα του ΙΕΠ σχετίζεται πάντα με το μη λογοτεχνικό κείμενο και αφορά στη γραπτή παραγωγή κειμένου όπου ο μαθητής με κριτική σκέψη καλείται να γράψει τεκμηριωμένα την προσωπική του τοποθέτηση, τη συμφωνία ή διαφωνία του με προβλήματα, θέσεις, στάσεις, στερεότυπα και προκαταλήψεις που θέτει το κείμενο αναφοράς που έχει δοθεί.

- Το παραγόμενο κείμενο πρέπει να είναι προσαρμοσμένο σε συγκεκριμένο επικοινωνιακό πλαίσιο (άρθρο, επιστολή, ομιλία κ.ά.)
- Η έκτασή του δεν πρέπει να υπερβαίνει τις 350-400 λέξεις
- Βαθμολογείται με 30 μονάδες, οι οποίες κατανέμονται ως εξής:
 - περιεχόμενο/επιχειρηματολογία 12 μονάδες,
 - δομή / λογική οργάνωση 10 μονάδες,
 - γλώσσα 8 μονάδες

A ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ

- Προσεκτική ανάγνωση του θέματος, προσπαθώντας να εντοπίσουμε την κεντρική έννοια του θέματος. Το συσχετίζουμε με το κείμενο αναφοράς που έχει δοθεί.
- Αναζητούμε πιθανές έννοιες που μπορεί να είναι δευτερεύουσες αλλά να αποτελούν σημαντικές παραμέτρους της ανάπτυξης.
- Αναζητούμε τις βασικές πληροφορίες του θέματος. Πιο συγκεκριμένα κάθε θέμα περιλαμβάνει

B ΔΟΜΗ / ΟΡΓΑΝΩΣΗ / ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

Επιδιώκουμε (α) πληρότητα της επιχειρηματολογίας, (β) Τη συμμετρική ανάπτυξη, (γ) την ομαλή μετάβαση και την άρτια συνοχή και συνεκτικότητα του κειμένου

Στη δομή αξιολογούνται τα εξής:

- Οργάνωση, συνοχή και αλληλουχία νοημάτων
- Παραγραφοποίηση, χρήση κατάλληλων διαρθρωτικών λέξεων/ομαλές μεταβάσεις
- Αξιοποίηση μακροδομικών χαρακτηριστικών του κειμενικού είδους: για παράδειγμα αν το κείμενο είναι ομιλία να έχει προσφώνηση, αποφώνηση κ.λπ.
- Κατάλληλο ύφος

Ακολουθούμε ένα από τα παρακάτω σχεδιαγράμματα

	Α τύπος	Β τύπος
ΠΡΟΛΟΓΟΣ 50-60 λέξεις	§1 εισαγωγή στο θέμα, αναφορά στο γενικό προβληματισμό που τίθεται	§1 εισαγωγή στο θέμα, αναφορά στο γενικό προβληματισμό που τίθεται
ΚΥΡΙΩΣ ΘΕΜΑ 250-300 λέξεις	Απάντηση στο α' ζητούμενο 100-120 λέξεις §2 ανάπτυξη δύο επιχειρημάτων §3 ανάπτυξη δύο επιχειρημάτων	Απάντηση στο α' ζητούμενο §2 ανάπτυξη δύο ή τριών επιχειρημάτων 100-120 λέξεις
	Απάντηση στο β' ζητούμενο 100-120 λέξεις §4 ανάπτυξη δύο επιχειρημάτων §5 ανάπτυξη δύο επιχειρημάτων	Απάντηση στο β' ζητούμενο §3 ανάπτυξη δύο ή τριών επιχειρημάτων 100-120 λέξεις
ΕΠΙΛΟΓΟΣ 50-60 λέξεις	§6 γενικό συμπέρασμα, τελικές διαπιστώσεις, οριστική απάντηση.	§4 γενικό συμπέρασμα, τελικές διαπιστώσεις, οριστική απάντηση.

Γ ΤΕΧΝΙΚΗ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ ΠΡΟΛΟΓΟΥ

Ο πρόλογος καλό είναι να περιλαμβάνει:

- Κάποια γενική διαπίστωση ή μια γνώμη με εγκυρότητα με αφορμή το δεδομένο του θέματος και το περιεχόμενο του κειμένου αναφοράς.
- Ένα συλλογισμός σύμφωνος με το θέμα ώστε να διαπιστώνεται η αλήθεια του, ή να αναδεικνύεται η αξία του.
- Μπορεί να επισημαίνεται ο ρόλος του γεγονότος, του φαινομένου στην ατομική ή κοινωνική ζωή.
- Μπορεί να περιέχει κάποια αναλογία ή παρομοίωση που να δίνει έμφαση σε όσα θα ακολουθήσουν.
- Στοιχεία που να αναδεικνύουν το επικοινωνιακό πλαίσιο.

Ένας σωστά δομημένος πρόλογος πρέπει να περιλαμβάνει τα εξής:

A ΜΕΡΟΣ	B ΜΕΡΟΣ
Στηρίζεται στο δεδομένο του θέματος	Στηρίζεται στα ζητούμενα του θέματος
<p>Πρόκειται για τις πρώτες 2-3 σειρές του προλόγου όπου:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Αναφέρουμε βάσιμες λογικές προτάσεις με εγκυρότητα και αξιοπιστία, οι οποίες στηρίζουν και αναπαράγουν το δεδομένο χωρίς να το αμφισβητούν. – Προτάσεις που να έχουν λογική συνοχή και να ξεκινούν από μια γενική θέση, από τον κεντρικό νοηματικό άξονα του θέματος. – Φράσεις που να έχουν ως αφορμή το δεδομένο και να αποτελούν ένα γενικό πλαίσιο αναφοράς. – Αυτό το μέρος του προλόγου πρέπει να είναι όσο πιο πρωτότυπο γίνεται, μπορεί να περιέχει μεταφορές, αντιθέσεις, αναλογίες, με σκοπό να ελκύσουν το ενδιαφέρον του αναγνώστη. – Έχουμε πάντα υπόψη μας το επικοινωνιακό πλαίσιο. 	<p>Πρόκειται για τις επόμενες σειρές του προλόγου όπου:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Καταγράφουμε μια εξαγγελία του θέματος αναφέροντας τη διάσταση, την αξία και τη σημασία του για την ανθρώπινη εξέλιξη. – Κάνουμε μια δήλωση για τη συλλογιστική πορεία που θα ακολουθηθεί στην ανάπτυξη του κυρίως θέματος. – Αυτό το μέρος του προλόγου πρέπει να αποτελέσει τη μετάβαση στο κυρίως θέμα, να είναι η ομαλή σύνδεση με τις επόμενες παραγράφους του κειμένου μας. – Φροντίζουμε να μην αντιγράψουμε αυτούσιες λέξεις και φράσεις από το θέμα. – Έχουμε πάντα υπόψη το επικοινωνιακό πλαίσιο.

Συνδεδεκές λέξεις και φράσεις για ομαλή μετάβαση από το α' μέρος του προλόγου στο β':

- Το πρόβλημα/θέμα/ερώτημα που τίθεται είναι ...
- Το θέμα που ορθώνεται στη σκέψη μας και προβάλλεται απειλητικό είναι ...
- Είναι αναγκαίο/θεμιτό/δίκαιο να ερευνήσουμε/εξετάσουμε/διαπιστώσουμε ...
- Είναι κοινωνικά και ηθικά επιβεβλημένο να παρουσιάσουμε/αναλύσουμε/αναζητήσουμε ...

Στον πρόλογο να αποφεύγονται:

- Η αναπαραγωγή μέρους ή ολόκληρου του θέματος με αυτούσια αντιγραφή λέξεων και φράσεων.
- Η παρουσίαση μέρους της επιχειρηματολογίας που θα παρουσιαστεί αναλυτικά παρακάτω.
- Η επιτηδευμένη και υπερβολικά εξεζητημένη έκφραση, η χρήση πομπώδους λεξιλογίου που θα οδηγούσε σε παρερμηνείες.
- Η χρήση ορισμών, γιατί αποτελεί κοινοτοπία και ένδειξη αποστήθισης και όχι κριτικής σκέψης και δημιουργικότητας του γράφοντος.
- Η υπέρβαση του λογικού ορίου λέξεων (50-60 λέξεις).

Δ' ΜΕΡΟΣ

**ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ
ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ**

12^η ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ

ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΓΕΛΙΟΥ – ΚΩΜΙΚΟ

ΟΡΙΣΜΟΙ:

- **Χιούμορ:** ιδιαίτερη μορφή ανθρώπινης επικοινωνίας με σκοπό το γέλιο. Το χιούμορ περιλαμβάνει τα λογοπαίγνια, τον αυτοσαρκασμό (διακωμώδηση του εαυτού με καλή διάθεση), το «μαύρο» χιούμορ (διακωμώδηση σοβαρών καταστάσεων όπως θάνατος, κηδείες, δυσάρεστα πολιτικά γεγονότα), το σουρεαλιστικό χιούμορ (χιούμορ του παραλόγου), το σωματικό χιούμορ (κινήσεις, ήχοι, γκριμάτσες).
- **Κωμικό:** Για τον Αριστοτέλη η έννοια του κωμικού είναι συνυφασμένη με την ανάγκη του ανθρώπου να χαλαρώνει ξεφεύγοντας από αυτά που τον απασχολούν καθημερινά. Το γέλιο, ως στιγμιαία εκδήλωση ευτυχίας, έχει την τάση να λειτουργεί αυτόνομα, σαν εκτόνωση της ψυχής, ακόμη και μέσα σε συνθήκες απόλυτης δυστυχίας.
- **Παρωδία:** απομίμηση ή παραποίηση, με σκωπτική ή κωμική διάθεση, της μορφής ή του περιεχομένου ενός λογοτεχνικού έργου (www.greek-language.gr)
- **Σάτιρα:** μπορούμε να ονομάσουμε την τέχνη τού να μειώνεις ή να υποβιβάζεις ένα θέμα, γελοιοποιώντας το και κάνοντας το κοινό να το περιφρονήσει, να διασκεδάσει, να θυμώσει ή να αγανακτήσει μαζί του. Διαφέρει από το κωμικό, καθότι αυτό προκαλεί το γέλιο κυρίως ως αυτοσκοπό, ενώ η σάτιρα καυτηριάζει, δηλαδή χρησιμοποιεί το γέλιο ως όπλο για να χτυπήσει ένα στόχο που βρίσκεται εκτός έργου. Ο στόχος αυτός μπορεί να είναι ένα άτομο (στην «προσωπική σάτιρα») ή ένας ανθρώπινος τύπος, μια κοινωνική τάξη, ένας θεσμός, ένα έθνος ή ακόμη και ολόκληρο το ανθρώπινο γένος [...]. (www.greek-language.gr)
Χρησιμοποιεί μεμονωμένα ή σε συνδυασμό μονόλογο, διάλογο, ποίηση, δημιουργία, αφήγηση, ηθογραφία, περιγραφή χαρακτήρων, αλληγορία, φαντασίωση, διακωμώδηση, παρωδία και οποιοδήποτε άλλο μέσο διαλέγει. Και χρησιμοποιώντας όλους τους τόνους του σατιρικού φάσματος, γελοιοποίηση, σαρκασμό, κνισμό, σαρδόνιο γέλιο και λιοδορία, θυμίζει χαμαιλέοντα... (Σάτιρα, Arthur Pollard)
- **Γελοιογραφία:** πρόκειται για σκίτσο, ζωγραφική ή καρικατούρα προσώπων και καταστάσεων που έχει στόχο να παρουσιάσει με αστείο/κωμικό/σαρκαστικό τρόπο την πραγματικότητα. Σκοπός είναι να μεταφέρει κοινωνικά και πολιτικά μηνύματα.

Ας θυμόμαστε ότι η κωμωδία ήταν ένα ποιητικό είδος που αναπτύχθηκε στην αρχαία Ελλάδα και πολλές λέξεις που χρησιμοποιούνται διεθνώς και σχετίζονται με το γέλιο έχουν ελληνική καταγωγή: satire, sarcasm, sardonic, comic, comedy, irony, euthemy...

ΑΞΙΑ / ΣΗΜΑΣΙΑ / ΟΦΕΛΗ

ΓΕΛΙΟΥ	ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΑΣ
Αποτελεί παράγοντα υγείας, ευεξίας και μακροζωίας, αποτελεί ακόμη και αντίδοτο ψυχικών και άλλων ασθενειών.	Διακωμωδούνται πρόσωπα και καταστάσεις, πολιτικά και κοινωνικά απεικονίζοντας την πραγματικότητα με εύθυμο τρόπο, αλλά και μεταφέροντας την κριτική του σκιτσογράφου.
Συντελεί στη συναισθηματική αποφόρτιση, στη διαμόρφωση ευχάριστου κλίματος, την απαλλαγή από το άγχος και την πίεση.	Εξαλείφονται προκαταλήψεις, προλήψεις, στερεοτυπικές αντιλήψεις και στηλιτεύονται τα κακώς κείμενα της κοινωνίας
Συμβάλλει στην υγιή κοινωνικοποίηση, στην ανάπτυξη φιλικών και ουσιαστικών σχέσεων με τους άλλους ανθρώπους. Το χαμόγελο και η ευχάριστη διάθεση αποτελούν τρόπους για επαφή και προσέγγιση του διαφορετικού.	Αποτελούν ιστορική πηγή, καθώς η μελέτη γελοιογραφιών παλαιότερων εποχών λαμβάνουμε χρήσιμες πληροφορίες για την κοινωνική και πολιτική επικαιρότητα καθώς και για την άποψη της κοινής γνώμης σε μια δεδομένη συγκυρία.
Αποτελεί αντίδοτο στην τυποποίηση, τη μαζοποίηση, την επαναληπτικότητα των καθημερινών υποχρεώσεων.	Το οξύ και κριτικό πνεύμα του σκιτσογράφου αποτυπώνεται στο έργο του με απλότητα και σαφήνεια, και μεταφέρει το κοινωνικό του μήνυμα πάντοτε υπερασπιζόμενος τα κοινά συμφέροντα του λαού.
Αποβάλλει τα αρνητικά συναισθήματα, τη θλίψη, τη μελαγχολία, την κακή διάθεση ακόμη και τον θυμό.	Πολλές φορές η γελοιογραφία έγινε αντικείμενο εκμετάλλευσης πολιτικής προπαγάνδας, λόγω της μεγάλης επιρροής που ασκεί στο κοινό.
Το γέλιο είναι δείκτης ευστροφίας, κριτικής σκέψης, δημιουργικότητας, φαντασίας και αποτελεί σημαντικό στοιχείο για την τέχνη και την πνευματική ανάπτυξη. Ας μην παραβλέψουμε το γεγονός ότι η παρωδία και η σάτιρα αποτελούν λογοτεχνικά είδη.	Ο έξυπνος και πνευματώδης δημιουργός θεωρείται καλλιτέχνης και ως εκ τούτου εκφράζει συναισθήματα, αλλά και τη δημιουργικότητα και τη φαντασία του με σκοπό τον προβληματισμό και την ευαισθητοποίηση του κοινού για μεγάλα θέματα.
Η κωμωδία, η σάτιρα, η παρωδία και ο σαρκασμός είναι δείγμα ελευθερίας λόγου, επιβεβαιώνουν την πολυφωνία και αποτελούν έμμεση κριτική σε πρόσωπα και καταστάσεις. Συγχρόνως είναι δείκτες πολιτιστικής φυσιγνωμίας και ιδιαιτερότητας ενός λαού.	Η γελοιογραφία και το σκίτσο αποτελούν εκπαιδευτικό εργαλείο και μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να οξύνουν την κριτική σκέψη την αντίληψη των μαθητών.

Προσοχή: υπάρχει και η αρνητική πλευρά του γέλιου: ο γέλιο μπορεί να χρησιμοποιηθεί αγενώς για να πληγώσει ή να αποκλείσει κάποιον από μια ομάδα. Σε άλλες περιπτώσεις, ένα άτομο μπορεί να γελάσει με αστεία που κάνει ένας ανώτερος, για να αναγνωρίσει την εξουσία αυτού του ατόμου. Επίσης μπορεί ξεπερνώντας τα όρια της ηθικής και της αξιοπρέπειας να ολισθήσει στο επίπεδο του εκφοβισμού και του κοινωνικού ρατσισμού.

ΧΙΟΥΜΟΡ ΚΑΙ ΓΕΛΙΟ ΣΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΖΩΗ

Οφέλη	Κίνδυνοι
Το γέλιο λειτουργώντας επικουρικά, διευκολύνει τη μετάδοση της γνώσης και την υπέρβαση των δυσκολιών.	Οι μαθητές να θεωρήσουν το αστείο ως ευκαιρία για απώλεια χρόνου διδασκαλίας, αποσυντονισμό του διδάσκοντα και διατάραξη του μαθήματος.
Διαμορφώνει κλίμα ευχάριστο, φιλόξενο και ζεστό δημιουργώντας φιλική διάθεση και συντροφικότητα, διασπά τη μονοτονία και κάνει το μάθημα πιο βιωματικό, πιο ανθρώπινο.	Υπάρχει ο κίνδυνος παρεκτροπής, όταν ο σκοπός του αστείου είναι ο χλευασμός, η επίθεση και η προσπάθεια να πληγωθεί το αντίπαλος. Αυτό αποτελεί μορφή εκδίκησης και μπορεί να οδηγήσει σε περιστατικά σχολικού εκφοβισμού.
Καλλιεργεί ουσιαστική σχέση δασκάλου-μαθητή και μειώνει την απόσταση ανάμεσά τους, ενισχύοντας τη μεταδοτικότητα και την αποτελεσματικότητα του παιδαγωγικού περιβάλλοντος. Ενθαρρύνει τη συμμετοχή και την επικοινωνία.	Η ευτελής σάτιρα, η ειρωνεία και ο σαρκασμός μαθητών και καθηγητών οδηγεί σε νοσηρές καταστάσεις, βία, επιθετικότητα και κλίμα φόβου, ανασφάλειας και απόρριψης.
Οι μαθητές νιώθουν άνεση και αυτοπεποίθηση καθώς ενθαρρύνονται να εκφράσουν τις απόψεις, τις απορίες και τα προβλήματα που τους απασχολούν, χωρίς να φοβούνται την υπερβολική αυστηρότητα ή την απόρριψη, χωρίς να καταστρέφεται η αυτοεικόνα του μαθητή.	Η επανάληψη χαμηλού ποιοτικά χιούμορ και σαρκασμού οδηγεί στη διατάραξη της πειθαρχίας και της σοβαρότητας της διδασκαλίας. Οι μαθητές απαξιώνουν έτσι τόσο την προσωπικότητα όσο και την επαγγελματική ακεραιότητα του διδάσκοντα.
Το γέλιο αποτελεί παράγοντα που διευκολύνει την κοινωνικοποίηση των μαθητών, συσφίγγει τις σχέσεις και τους απαλλάσσει από το άγχος και την πίεση, αποφορτίζοντας έντονες καταστάσεις.	Το γέλιο μπορεί να προσβάλει την ανθρωπινή αξιοπρέπεια, τις αντιλήψεις, τις θρησκευτικές πεποιθήσεις μαθητών και να αποτελέσει εκδήλωση φυλετικού και κοινωνικού ρατσισμού.
Το γέλιο και η χιουμοριστική διάθεση διδάσκει τους κατάλληλους τρόπους συμπεριφοράς, οξύνει την κριτική σκέψη, καλλιεργεί τη φαντασία και τη δημιουργικότητα, διαμορφώνει φιλελεύθερες προσωπικότητες, ευνοεί το διάλογο και την ανεκτικότητα.	Το υπερβολικό γέλιο ή χαμόγελο ή η διάθεση για πλάκα ενός μαθητή, όταν ξεπερνά τα όρια του αποδεκτού μπορεί να υποθάλπει νοσηρές καταστάσεις όπως κατάθλιψη, συναισθηματική αστάθεια και να υπάρχει ανάγκη για βοήθεια και συμπαράσταση.

Προϋποθέσεις ύπαρξης του γέλιου στην εκπαιδευτική διαδικασία:

- Το γέλιο να μην είναι στόχος ευκτέος και επιτεύξιμος, αλλά το μέσο για τη διευκόλυνση της διδασκαλίας, να μη γίνεται συστηματικά και επαναλαμβανόμενα γιατί τότε καταργεί την πειθαρχία και τη σοβαρότητα του μαθήματος.
- Ευθύνη του εκπαιδευτικού είναι να θέτει όρια και να εξασφαλίζει την ποιότητα της διδασκαλίας του, να μην είναι αυτοσκοπός του, γιατί τότε γίνεται ανώφελο και βλαπτικό.
- Ο εκπαιδευτικός να ζητά από τους μαθητές να αυτοπεριορίζονται και να συνειδητοποιούν το χώρο που βρίσκονται καθώς και το στόχο τους, να μη γελοιοποιούν το μάθημα και να μην αποσπάται η προσοχή τους.
- Να καλλιεργείται σχέση συντροφική και φιλική χωρίς όμως να υπερβαίνονται τα όρια της σύμβασης δασκάλου-μαθητή.
- Το αστείο πρέπει να είναι σχετικό με το μάθημα, την ύλη και την εκπαιδευτική πρακτική και όχι να σχετίζεται με προσωπικά βιώματα και εμπειρίες των μελών της τάξης, να μην προσβάλει την αισθητική.
- Να μην υπάρχει σαρκασμός και ειρωνεία σε βάρος κάποιου μαθητή ή καθηγητή. Να μη στοχοποιεί και να μη στιγματίζει κάποια προσωπικότητα, γιατί τότε χάνει την παιδαγωγική του αξία.

ΑΠΟΥΣΙΑ ΤΟΥ ΓΕΛΙΟΥ ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ ΜΑΣ

ΑΙΤΙΕΣ	ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ
Η διάθεση συμβιβασμού και υποταγής στις κοινωνικές συμβάσεις που απαιτούν σοβαρότητα και αυστηρότητα.	Μονοτονία, πλήξη, ανία, έλλειψη ανακούφισης και διαμόρφωση προβληματικής και δέσμιας ψυχосύνθεσης.
Τα μεγάλα κοινωνικά και οικονομικά προβλήματα όπως οι διεθνείς κρίσεις, οι πόλεμοι, η τρομοκρατία, οι κοινωνικές ανισότητες, αποτελούν παράγοντα στέρησης του γέλιου και του αυθορμητισμού.	Η προσπάθεια διατήρησης της σοβαρότητας και της εγκράτειας ενισχύει τον ανταγωνισμό και την καχυποψία των ανθρώπων. Δεν υπάρχει διέξοδος για δημιουργική εκτόνωση.
Το άγχος και η πίεση της καθημερινότητας, οι κατατρεγμένοι ρυθμοί, οι πολλαπλοί ρόλοι η ψυχική και σωματική κούραση αναστέλλουν κάθε προσπάθεια ευθυμίας και ανακούφισης με το γέλιο.	Εγκλωβισμός σε δυσάρεστες συναισθηματικές καταστάσεις, σε πόνο και δυστυχία, απογοήτευση και αίσθημα αδιεξόδου. Ο άνθρωπος γίνεται απαισιόδοξος, αγχώδης, νευρικός, απότομος και κακοδιάθετος.
Η μοναξιά, η αλλοτρίωση του ανθρώπου στις μεγάλες πόλεις, η ανωνυμία και η εσωστρέφεια δημιουργούν ανθρώπινες σχέσεις ανταγωνιστικές, επιφανειακές και τυπικές στις οποίες δεν έχει θέση το χιούμορ.	Μειώνει την κοινωνικότητα, οδηγεί στην αποξένωση, την εσωστρέφεια, την απομάκρυνση από συναναστροφές που θα μπορούσαν να συμβάλλουν στην ψυχική και συναισθηματική ισορροπία.

ΑΙΤΙΕΣ	ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ
<p>Η σοβαρότητα, η επισιμότητα, ο αυτοέλεγχος και η τυπικότητα θεωρούνται παράγοντες που συμβάλλουν στην αποδοχή και το σεβασμό στον επαγγελματικό στίβο. Η ασφικτική, τυποποιημένη και με αυστηρούς ρυθμούς καθημερινότητα, χωρίς δυνατότητες παρέκκλισης από τον προγραμματισμό του σχολικού ή εργασιακού περιβάλλοντος καταπνίγουν κάθε χιουμοριστική ή σκωπτική διάθεση.</p>	<p>Η σοβαροφάνεια και ο καθωσπρετισμός, προδίδουν απουσία ηθικής ελευθερίας, αφού το άτομο υποκρίνεται το σεβασμό στις ηθικές αξίες, ενώ ουσιαστικά το διακρίνει έλλειψη ειλικρίνειας, απέναντι στον εαυτό του και τους άλλους. Οι σοβαροφάνεις, καταπιέζονται στον κόπο τους να πείσουν, με κάθε άμεσο ή έμμεσο τρόπο, για ένα υποκριτικό «φαίνεσθαι», που ουδεμία σχέση έχει με το αδόλευτο «είναι» τους.</p>

ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΓΕΛΑΣΤΙΚΗΣ ΚΟΥΛΤΟΥΡΑΣ

Προϋποθέσεις ποιοτικού γέλιου ...	Αγωγή γέλιου ...
<p>Πνευματική καλλιέργεια, κριτικός στοχασμός, φαντασία, προβληματισμός: πολλές και σημαντικές αλήθειες για τα «κακώς κείμενα», είτε για μία κοινωνία είτε για ανθρώπους ειπώθηκαν μέσα από το χιούμορ και με τον ίδιο τρόπο δόθηκαν υποδείξεις για αυτά.</p>	<p>Στον χώρο της εκπαίδευσης είναι πολύ σημαντική η επαφή των μαθητών με τα αντίστοιχα λογοτεχνικά είδη: κωμωδία, σάτιρα, παρωδία, τόσο της αρχαίας όσο και της νέας ελληνικής περιόδου.</p>
<p>Ευαισθησία, συναισθηματικό και ψυχικό υπόβαθρο, ευγένεια και αυθορμητισμός.</p>	<p>Παρακολούθηση θεατρικών έργων και κινηματογραφικών ταινιών με σκοπό τη διακωμώδηση και τη σάτιρα προσώπων και καταστάσεων.</p>
<p>Αίσθηση του μέτρου, καλλιέργεια ήθους και αξιών, σεβασμός στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια. Είναι δείγμα ευφυΐας ο διαχωρισμός του γέλιου από το γελοίο και την προσβολή.</p>	<p>Πνευματική καλλιέργεια με σκοπό την όξυνση της κριτικής σκέψης, τη διαμόρφωση ποιοτικών κριτηρίων αξιολόγησης των μορφών τέχνης που έχουν στόχο το χιούμορ.</p>
<p>Αισθητική καλλιέργεια, διάκριση του ωραίου από το άσχημο, του ηθικού από το ανήθικο, βελτίωση ευαισθησίας και έμφυτης ικανότητας αστειύσμου. Αυτό προϋποθέτει και το πέρασμα του καθενός από τον αυτοσαρκασμό, την αυτογνωσία και την αυτοκριτική.</p>	<p>Επαφή με νέα είδη τέχνης όπως το stand up comedy, όπου νέοι άνθρωποι στη σκιά των εύπεπτων ντυμένων με τον μανδύα του δήθεν "κωμικού εξτρεμισμού" επιθεωρήσεων και των σειρών της ελληνικής τηλεόρασης, καταφέρνουν να ανανεώσουν το είδος με παραστάσεις που πέρα από τη σάτιρα και το γέλιο, προβληματίζουν και δημιουργούν σκέψεις και ιδέες στο θεατή.</p>
<p>Επαφή με ποιοτικές μορφές τέχνης, με τα επιτεύγματα του πολιτισμού και των δημιουργιών, με τη μουσική και τις εικαστικές τέχνες.</p>	<p>Ενθάρρυνση συμμετοχής σε συγγραφικές ομάδες ή λέσχες ανάγνωσης επικεντρωμένες στην παραγωγή και σχολιασμό σατιρικών και χιουμοριστικών κειμένων.</p>

Προϋποθέσεις ποιητικού γέλιου ...	Αγωγή γέλιου ...
Αποφυγή υποκουλτούρας γέλιου: χυδαιότητες, γελοιοποίηση προσώπων, εύπεπτα κωμικά ευρήματα, εμπορευματοποιημένη διασκέδαση.	Επαφή με σύγχρονους δημιουργούς κωμωδίας και επιθεώρησης, κωμικούς ηθοποιούς οι οποίοι μπορούν να μεταφέρουν μια διαφορετική οπτική για τη σημασία του γέλιου στη ζωή μας.
Βασική προϋπόθεση είναι η ύπαρξη ελευθερίας λόγου και σκέψης, η πολυφωνία και η επικράτηση της δημοκρατίας, που επιτρέπουν τη σάτιρα, το χιούμορ και το κωμικό ως ένδειξη κριτικής και σχολιασμού πολιτικών και κοινωνικών καταστάσεων.	Επαφή με την ελληνική παράδοση, τήρηση εθίμων που έχουν στόχο το γέλιο και την ψυχαγωγία με ποικίλες εκδηλώσεις, όπως το καρναβάλι τις απόκριες, τα χιουμοριστικά τραγούδια της ελληνικής παράδοσης, έθιμα χαράς στη διάρκεια μεγάλων εορτών.

Χρήσιμο λεξιλόγιο ενότητας

Εντράπελη διήγηση, σκωπτική διάθεση
 Δηκτικός, σαρκαστικός, κυνικός
 Χαϊρέκακο γέλιο, χαριεντισμός, δηκτικότητα
 Ξεκαρδίζομαι στα γέλια, μειδιά, χαμογελώ
 Διακωμωδώ, σαρκάζω, παρωδώ
 Σκώμμα, καγχασμός, εμπαιγμός, ειρωνεία

Επιδεικτικό, σαρκαστικό γέλιο
 Χαριτωμένο πείραγμα, αστειϊσμός,
 ευφυλογία, χαριτολόγος διάθεση
 Περιγελάω, χλευάζω, εμπαιζώ
 Δημόσιος εμπαιγμός, δυσφήμιση,
 περιγέλασμα

15^ο Πολυτροπικό κείμενο για επεξεργασία

ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΑ 1

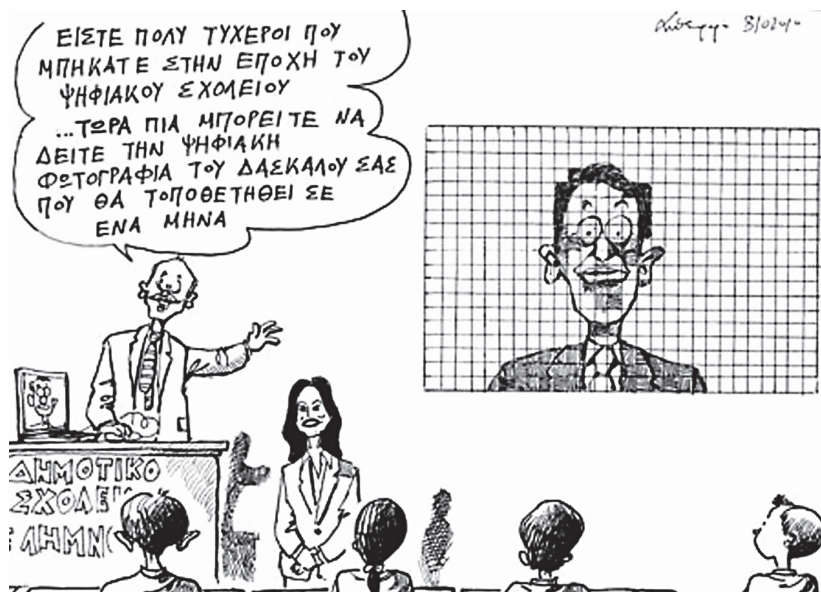
Ποιος πιστεύετε ότι είναι ο στόχος του σκιτσογράφου Κώστα Σκλαβενίτη; (50-60 λέξεις)

ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΑ 2

Ποιο θέμα θέλει να καυτηριάσει ο σκιτσογράφος στη διπλανή γελοιογραφία; (50-60 λέξεις)

ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΑ 3

Με αφορμή το παραπάνω σκίτσο ποιος πιστεύετε ότι είναι ο ρόλος της γελοιογραφίας στη σύγχρονη εποχή; (50-60 λέξεις)

ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΑ 4

Για ποιον λόγο πιστεύετε ότι η παρακάτω γελοιογραφία ψηφίστηκε από το κοινό ως η κορυφαία όλων των εποχών; (50-60 λέξεις)

ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΑ 5

Ποια πρέπει να είναι τα όρια του χιούμορ / του κωμικού; Για ποιον λόγο πιστεύετε ότι η παρακάτω γελοιογραφία απαγορεύτηκε να δημοσιευτεί; (50-60 λέξεις)

Ε' ΜΕΡΟΣ
ΤΡΙΩΡΑ
ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΑ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑΤΑ

ΓΛΩΣΣΑ

ΚΕΙΜΕΝΟ Α: ΜΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ

Για την ελληνική γλώσσα ...

Απόσπασμα από ομιλία του Οδυσσέα Ελύτη μετά τη βράβειυσή του με το Νόμπελ της ποίησης

... Τη γλώσσα την ελληνική που είναι η πιο παλιά και η πιο πλούσια γλώσσα του κόσμου... Μην ξεχνάτε την πατρίδα μας, και προ παντός, τη γλώσσα μας. Πρέπει να 'σαστε περήφανοι, να 'μαστε όλοι περήφανοι, εμείς και τα παιδιά μας για τη γλώσσα μας... Είμαστε οι μόνοι σ' ολόκληρη την Ευρώπη που έχουμε το προνόμιο να λέμε τον ουρανό «ουρανό» και τη θάλασσα «θάλασσα» όπως την έλεγαν ο Όμηρος και ο Πλάτωνας πριν δυόμισι χιλιάδες χρόνια. Δεν είναι λίγο αυτό. Η γλώσσα δεν είναι μόνον ένα μέσον επικοινωνίας. Κουβαλάει την ψυχή του λαού μας κι όλη του την ιστορία και όλη του την ευγένεια. Είναι η γλώσσα μέσα από την οποία μας άφησαν το έργο τους σπουδαίοι φιλόσοφοι, ποιητές, συγγραφείς και επιστήμονες. Πλάτων, Θουκυδίδης, Αισχύλος, Αριστοφάνης, Ιπποκράτης και τόσοι άλλοι. Είναι η πλούσια γλώσσα της λογοτεχνίας και η ακριβής γλώσσα της επιστήμης.

Στο πλαίσιο του εορτασμού της Παγκόσμιας Ημέρας Ελληνικής Γλώσσας είναι εξαιρετικά σημαντικό να υλοποιηθούν στα σχολεία μας μια σειρά από δράσεις και πρωτοβουλίες ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης της μαθητικής κοινότητας σχετικά με τον ρόλο και τη σημασία της Ελληνικής Γλώσσας, ανάλογες με την ηλικία και τις δυνατότητες των μαθητών. Ασφαλώς, δεν αρκεί η καθιέρωση μιας παγκόσμιας ημέρας για να επιτευχθεί ένας στόχος τόσο σημαντικός, αλλά μια επέτειος για την ελληνική γλώσσα μπορεί να σηματοδοτήσει την αναζωπύρωση ενός νέου ενδιαφέροντος για τον πολύτιμο γλωσσικό μας θησαυρό με λειτουργικούς και ουσιαστικούς τρόπους. Όπως για παράδειγμα το ενδιαφέρον για μια πιο ζωντανή και ενθουσιώδη γλωσσική διδασκαλία, που θα ενσωματώνει τις νέες τεχνολογίες και θα περιλαμβάνει όλα τα απαραίτητα στοιχεία για μια επικοινωνιακή λειτουργικότητα και αποτελεσματικότητα, με κριτική επίγνωση και συνειδητοποίηση της ιστορικότητας και διαχρονικότητας της γλώσσας μας.

Επιπρόσθετα, χρειάζεται ένα οικουμενικό δίκτυο ελληνιστών, επιστημόνων, πνευματικών δημιουργών, πολιτικών, και άλλων προσώπων κύρους, η εγρήγορση της Ομογένειας, και η συστράτευση των εκπαιδευτικών που θα συνεγείρουν

τις μύχιες δυνάμεις της νέας γενιάς στις τάξεις των σχολείων στην κατεύθυνση της αγάπης και του σεβασμού στην ελληνική γλώσσα, αλλά και στις γλώσσες όλου του κόσμου, κατ' επέκταση, οι οποίες είναι «πατρίδες» και κοιτίδες πολιτισμών. Όπως, επίσης, χρειάζεται και μια εμβάθυνση στον ελληνικό πολιτισμό που δημιουργήθηκε διαχρονικά μέσα από αυτή τη γλώσσα, τα ελληνικά έργα τέχνης, την ποίηση, τη λογοτεχνία, το θέατρο, τον κινηματογράφο, αλλά και τα εικαστικά, κ.λπ.

Αποτελεί μια πρόκληση χρέους για όλους μας τους φυσικούς ομιλητές της ελληνικής γλώσσας να ενισχύσουμε την προσπάθεια αυτή και να γίνουμε αρωγοί σε αυτήν την προσπάθεια για την καθιέρωση της Παγκόσμιας Ημέρας Ελληνικής Γλώσσας. Το «άνοιγμα της ελληνικής γλώσσας» και πάλι στην οικουμένη έχει έναν ουσιαστικό κοινωνικό προσανατολισμό, γιατί ο ελληνικός πολιτισμός μέσα από την ελληνική γλώσσα μπορεί να συμβάλει σε ένα παγκόσμιο πνεύμα βαθύτατου ανθρωπισμού, αλληλεγγύης και συνεργασίας των λαών με στόχο τη δημιουργία μιας καλύτερης και δικαιότερης κοινωνίας για όλους τους ανθρώπους.

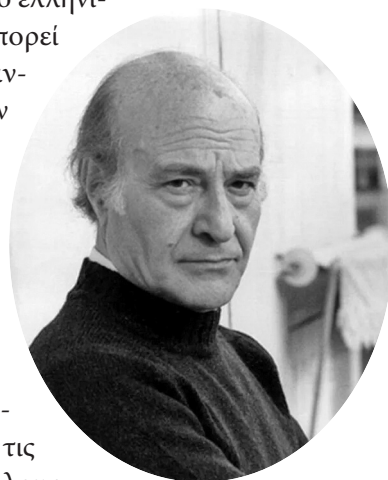
Γιατί ο ελληνικός λόγος, εκτός από τα πρωτόλεια λογοτεχνικά είδη (το έπος, τον λυρισμό, την δραματική ποίηση, την ιστοριογραφία) και την φιλοσοφία, ανέπτυξε σπουδαίες έννοιες, όπως του δικαίου, της ισονομίας και της ισηγορίας, της αυτοσυνειδησίας, της αξιοπρέπειας, των ατομικών και πολιτικών δικαιωμάτων, της δημοκρατίας, και «έπλασε τις πρωταρχικές αισθητικές και νοητικές αξίες του κάλλους, της αρμονίας, του μέτρου, της πειθαρχίας της σκέψης, του ορθού λόγου, των γνωστικών μέσων με τα οποία κατανοείται η πραγματικότητα και μετατρέπεται σε γνώση».

Μέσα στην καρδιά μιας οδυνηρής κοινωνικής και οικονομικής κρίσης που μαστίζει όλον τον πλανήτη και ταλανίζει εκατομμύρια ανθρώπους..., η ελληνική γλώσσα, η ελληνική παιδεία και ο ελληνικός πολιτισμός, με τις αξίες που εμπεριέχουν, μπορούν να συμβάλλουν θετικά στη δημιουργία «μιας παραγωγικής και ειρηνικής οικουμενικότητας».

Ψηφιακό υλικό:

https://www.greeklanguage.gr/Resources/literature/education/literature_history/search.html?details=95

Δημηρούλης, Δ. (κειμένα), & Ψαρράς Τ. (σκηνοθέτης) (2002), Εποχές και συγγραφείς: Οδυσσέας Ελύτης [τηλεοπτικό ντοκιμαντέρ]. Αθήνα: ΕΡΤ, <https://archive.ert.gr/8512/>

ΚΕΙΜΕΝΟ Β: ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ**Τη γλώσσα μου έδωσαν ελληνική**

Τη γλώσσα μου έδωσαν ελληνική.
 το σπίτι φτωχικό στις αμμουδιές του Ομήρου...
 Μονάχη έγνοια η γλώσσα μου στις αμμουδιές του Ομήρου...
 Εκεί σπάροι και πέρκες
 ανεμόδαρτα ρήματα
 ρεύματα πράσινα μες στα γαλάζια
 όσα είδα στα σπλάχνα μου ν' ανάβουνε
 σφουγγάρια, μέδουσες
 με τα πρώτα λόγια των Σειρήνων
 όστρακα ρόδινα με τα πρώτα μαύρα ρίγη...
 Μονάχη έγνοια η γλώσσα μου, με τα πρώτα μαύρα ρίγη...
 Εκεί ρόδια, κυδώνια
 θεοί μελαχροinoί, θείοι κ' εξαδέλφοι
 το λάδι αδειάζοντας μες στα πελώρια κιούπια.
 Και πνοές από τη ρεμματιά ευωδιάζοντας
 λυγαριά και σχίνο
 σπάρτο και πιπερόριζα
 με τα πρώτα πιπίσματα των σπίνων
 ψαλμωδιές γλυκές με τα πρώτα-πρώτα Δόξα Σοι...
 Μονάχη έγνοια η γλώσσα μου, με τα πρώτα-πρώτα Δόξα Σοι!..
 Εκεί δάφνες και βάγια
 θυμιατό και λιβάνισμα
 τις πάλες ευλογώντας και τα καριοφίλια
 στο χώμα το στρωμένο με τ' αμπελομάντιλα,
 κνίσες, τσουγκρίσματα
 και Χριστός Ανέστη
 με τα πρώτα σμπάρα των Ελλήνων!
 Αγάπες μυστικές με τα πρώτα λόγια του Ύμνου...
 Μονάχη έγνοια η γλώσσα μου, με τα πρώτα λόγια του Ύμνου!..

Οδυσσέας Ελύτης, ψαλμός Β' της ενότητας «Τα Πάθη», της συλλογής Το Άξιον Εστί

ΖΗΤΟΥΜΕΝΑ**ΘΕΜΑ 1****1ο υποερώτημα**

Να αναφέρετε συνοπτικά ποιους τρόπους προτείνει ο Οδ. Ελύτης για να διαδοθεί η ελληνική γλώσσα (70-80 λέξεις)

Μονάδες 10**2ο υποερώτημα**

Να εντοπίσετε τον τρόπο ανάπτυξης της πέμπτης παραγράφου του κειμένου («Γιατί ο ελληνικός λόγος...σε γνώση») και να σχολιάσετε αν αυτός ο τρόπος εξυπηρετεί την πρόθεση του ομιλητή στο σημείο αυτό.

Μονάδες 10**3ο υποερώτημα**

«Αποτελεί μια πρόκληση χρέους για όλους μας τους φυσικούς ομιλητές της ελληνικής γλώσσας να ενισχύσουμε την προσπάθεια αυτή και να γίνουμε αρωγοί σε αυτήν την προσπάθεια για την καθιέρωση της Παγκόσμιας Ημέρας Ελληνικής Γλώσσας.» Για ποιο λόγο πιστεύετε ότι ο μεγάλος μας ποιητής χρησιμοποιεί το α' πληθυντικό πρόσωπο; Τι θα αλλάξει αν μετατρέψετε το απόσπασμα σε γ' ενικό;

Μονάδες 15**ΘΕΜΑ 2**

Ο Οδ. Ελύτης στην ομιλία του επισημαίνει ότι «είναι εξαιρετικά σημαντικό να υλοποιηθούν στα σχολεία μας μια σειρά από δράσεις και πρωτοβουλίες ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης της μαθητικής κοινότητας σχετικά με τον ρόλο και τη σημασία της Ελληνικής Γλώσσας»: με ποιους τρόπους πιστεύετε ότι μπορεί να υλοποιηθεί ένα τέτοιο αίτημα; Για ποιους λόγους πιστεύετε ότι έχει καθιερωθεί η 9η Φεβρουαρίου ως Παγκόσμια Ημέρα της Ελληνικής γλώσσας; Να γράψετε τις απόψεις σας σε ένα άρθρο που θα δημοσιευτεί στην ιστοσελίδα μεγάλης πλατφόρμας ενημέρωσης (300-350 λέξεις)

Μονάδες 30**ΘΕΜΑ 3**

Να εντοπίσετε στο ποίημα του Ελύτη μια οπτική, μια οσφρητική και μια ακουστική εικόνα.

Μονάδες 20**ΘΕΜΑ 4**

Ποια είναι η κύρια σκέψη που απασχολεί το ποιητικό υποκείμενο; Για ποιο λόγο πιστεύετε ότι συμβαίνει αυτό; Ποια είναι η κυριότερη ανησυχία σας για την ελληνική γλώσσα στην εποχή μας; (100-150 λέξεις)

Μονάδες 15

Παρακολουθείστε το βίντεο για την Παγκόσμια Ημέρα Ελληνικής Γλώσσας (ο κώδικας QR βρίσκεται στη σελίδα 180 του βιβλίου).

Στ' ΜΕΡΟΣ

**ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ
ΑΣΚΗΣΕΩΝ ΘΕΩΡΙΑΣ
& ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ**

- * Για τις απαντήσεις των κριτηρίων που προέρχονται από την Τράπεζα Θεμάτων έχουν διασκευαστεί κατάλληλα οι απαντήσεις που προτείνονται από το ΙΕΠ.
- * Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για όλα τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.
- * Ειδικά για το ΘΕΜΑ 4, που αφορά το λογοτεχνικό απόσπασμα, οποιαδήποτε διαπίστωση από τους/τις μαθητές/τριες θεωρείται αποδεκτή, εφόσον μπορεί να τεκμηριωθεί με στοιχεία/χωρία του κειμένου, χωρίς να δίνεται με τρόπο αυθαίρετο. Αναμένεται να σχολιάσουν και να ερμηνεύσουν το κείμενο ανάλογα με τα βιώματα που συνιστούν τον παραστατικό τους κύκλο και την προσωπική τους ανταπόκριση στο περιεχόμενό του.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΑΣΚΗΣΕΩΝ ΘΕΩΡΙΑΣ

4. Η δημιουργικότητα της γλώσσας

Ασκήσεις εμπέδωσης, σελ. 19

1. **A)** κυριολεκτική χρήση: χρησιμοποιείται επειδή το κείμενο είναι επιστημονικό και μεταφέρει πληροφορίες με έγκυρο και αντικειμενικό τρόπο, μεταφέρεται η σημασία της έννοιας αμαθής, όπως είναι καταχωρημένη σε κάποιο λεξικό, χωρίς προσωπικό σχόλιο.
 - B)** μεταφορική χρήση: απευθύνεται στο συναίσθημα του δέκτη και στοχεύει στη συγκινησιακή του φόρτιση μεταφέροντας την ουσιαστική συμβολή της αγάπης για τον άνθρωπο.
 - Γ)** κυριολεκτική χρήση: μεταφέρεται με τρόπο έγκυρο και επιστημονικό ο ορισμός της συνείδησης προκειμένου να μεταφερθούν πληροφορίες στον δέκτη.
 - Δ)** μεταφορική χρήση: προκαλείται ψυχική ικανοποίηση, ο αναγνώστης καλλιεργείται συναισθηματικά, διεγείρεται η φαντασία του και γίνεται δέκτης έντονου λυρισμού με στόχο την τέρψη και την αισθητική απόλαυση.
 - Ε)** κυριολεκτική χρήση: αναφορά με ορθολογικό τρόπο της θετικής και αρνητικής πλευράς της διαφήμισης με στόχο να ενεργοποιηθεί η κριτική σκέψη του δέκτη.
 - Στ)** μεταφορική χρήση: ο δέκτης ευαισθητοποιείται σχετικά με το πρόβλημα της μοναξιάς, φορτίζεται συναισθηματικά και κατανοεί τη μοναχικότητα και το ψυχικό αδιέξοδο του αφηγητή. Ο στόχος είναι να ταυτιστεί μαζί του και το κείμενο να ενεργοποιήσει τη φαντασία του.
2. Αντιστοιχισή: Α. 4, Β5, Γ6, Δ7, Ε1, ΣΤ2, Ζ3

6. Ειδικές γλώσσες – ειδικό λεξιλόγιο – ορολογία

Σχολιασμός λεξιλογίου – άσκηση εμπέδωσης, σελ. 24

1. Ειδικό λεξιλόγιο, χρήση ορολογίας πληροφορικής, με όρους όπως «ψηφιακός γραμματισμός» «λειτουργικές, δομικές και στρατηγικές δεξιότητες» με στόχο την πληροφόρηση. Δικαιολόγηση χρήσης: το ύφος γίνεται επίσημο και σοβαρό και το κείμενο αποκτά κύρος και αξιοπιστία.
2. Greeklish, νεανική γλώσσα με χρήση λατινικών χαρακτήρων σε ελληνική γραφή. Δικαιολόγηση χρήσης: το ύφος αποκτά την αίσθηση του προφορικού λόγου, οικείο, φιλικό, ο πομπός επιθυμεί την αποδοχή και την ένταξη σε συγκεκριμένη κοινωνική ομάδα.
3. Λόγιο λογοτεχνικό λεξιλόγιο από σατιρικό ποίημα. Δικαιολόγηση χρήσης: το ύφος γίνεται ειρωνικό και σαρκαστικό με στόχο το γέλιο.
4. Χρήση λεξιλογίου καθαρεύουσας. Δικαιολόγηση χρήσης: το ύφος γίνεται σοβαρό και επίσημο, το κείμενο αποκτά κύρος και αξιοπιστία, κερδίζεται ο σεβασμός του αποδέκτη.
5. Προφορικό λεξιλόγιο. Δικαιολόγηση χρήσης:

το κείμενο αποκτά ζωντάνια, παραστατικότητα, αυθορμητισμό και την ευθύτητα του

προφορικού λόγου. Το ύφος είναι απλό και οικείο.

Οργάνωση του λόγου και Πειθώ.

Παραδείγματα για αναγνώριση συλλογιστικής πορείας, σελ. 27

1. Παραγωγικός συλλογισμός: η σκέψη του πομπού ξεκινά από μια γενική διαπίστωση «όλοι οι μαθητές του σχολείου ... Πανελλαδικές» συνεχίζει ξεχωρίζοντας και αναφέροντας την Ξανθίππη και καταλήγει στο ειδικό συμπέρασμα που αφορά αποκλειστικά τη συγκεκριμένη μαθήτρια «Συνεπώς... ενταχθεί».
2. Επαγωγικός συλλογισμός: η σκέψη του πομπού ξεκινά από την ανακάλυψη και συνεχίζει με τη δενδροφύτευση, ως δύο επιμέρους διαδικασίες που οδηγούν στη γενική διαπίστωση του συμπεράσματος ότι «η ενεργός συμμετοχή... απαραίτητη»
3. Αναλογικός συλλογισμός: ο πομπός ξεκινά με την ειδική διαπίστωση ότι «Ο Διονύσης ... φυσικός» συνεχίζει με την ειδική διαπίστωση ότι ο «Αποστόλης ... αυτήν» και καταλήγει αναλογικά στο ειδικό συμπέρασμα ότι ο «Αλέξης ... επίσης».
4. Παραγωγικός συλλογισμός: η σκέψη ξεκινά με τη γενική διαπίστωση ότι «τα κορίτσια του λυκείου ... αυτό» ενώ το συμπέρασμα αναφέρεται ειδικά στην Αντιγόνη «που θα έχει ως πρότυπο...επιστήμονα»
5. Επαγωγικός συλλογισμός: η σκέψη ξεκινά από την αναφορά σε ειδικά παραδείγματα ελλείψεων «η έλλειψη... η υποτίμηση... η απουσία...» και καταλήγει στο γενικό συμπέρασμα ότι όλα αυτά καταδεικνύουν την παθογένεια του εκπαιδευτικού συστήματος.

Οργάνωση με αιτιολόγηση

Παραδείγματα για εξάσκηση, σελ. 31

1. Επειδή, γιατί, γι' αυτό, επειδή, λόγω, για όλους αυτούς τους λόγους
2. Η ενδυμασία είναι πολύ σημαντική για τον άνθρωπο. **Αυτό συμβαίνει γιατί** τον προφυλάσσει από τις κακές εξωτερικές συνθήκες, τις ακρότητες του κλίματος, εξασφαλίζοντας τη σωματική του υγεία. **Επιπλέον** η ενδυμασία αποτελεί κοινωνικό χαρακτηριστικό **επειδή** αποκαλύπτει στοιχεία όπως το επάγγελμα, το θρήσκευμα, την κοινωνική θέση, την εθνικότητα κάποιες φορές. **Για όλους αυτούς τους λόγους** θα πρέπει ο καθένας να είναι ιδιαίτερα επιλεκτικός στον τρόπο που ντύνεται στις διάφορες κοινωνικές περιστάσεις.

Οι έφηβοι εκδηλώνουν συχνά βίαιες και επιθετικές συμπεριφορές. **Αυτό κατά κύριο λόγο οφείλεται** στην επιθυμία τους να επιδειχθούν, να νιώσουν δυνατοί, να επιβεβαιώσουν την προσωπικότητά τους. Άλλες πάλι φορές, **τέτοιες συμπεριφορές εξηγούνται** από την επιθυμία τους να γίνουν αποδεκτοί από μια ομάδα, να μη νιώσουν περιθωριοποιημένοι ή απορριπτέοι. Τέλος επιθετική συμπεριφορά μπορεί να υιοθετήσουν **επειδή** έχουν επηρε-

αστεί από πρότυπα βίας που προβάλλονται από τα ΜΜΕ ή το οικείο τους περιβάλλον. **Συνεπώς** αυτή η συμπεριφορά έχει ποικίλες αιτίες οι οποίες καθιστούν το πρόβλημα δυσεπίλυτο.

Η αγάπη είναι ουσιώδης ανάγκη της εποχής μας. Αυτό είναι φυσικό **γιατί** έχουμε ανάγκη την αγάπη όσο κάθε άλλος άνθρωπος, σε οποιαδήποτε εποχή της ιστορίας και αν έζησε. Δικαιολογείται αυτή η στάση **εξαιτίας** της ανωνυμίας και της μαζοποίησης που υπάρχει στις μεγάλες πόλεις, **λόγω** του φόβου και της ανασφάλειας που έχουν προκαλέσει τα φαινόμενα βίας και τέλος **λόγω** της υπερεργασίας και της εμμονικής εξάρτησής μας από τη νέα τεχνολογία, που δεν μας επιτρέπει να δούμε τον άλλον ως συνάνθρωπο, συνοδοιπόρο, σύντροφο και συμπαραστάτη μας στη ζωή.

3. **A.** Τα πρότυπα αποτελούν φορείς ιδεών και αντιλήψεων, επειδή τις μεταφέρουν στους νεότερους κυρίως δέκτες, οι οποίοι τα μιμούνται στο πλαίσιο αναζήτησης της ταυτότητάς τους.
- B.** Οι έφηβοι κατηγορούν και αποστρέφονται

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΟΡΩΝ/ΦΑΙΝΟΜΕΝΩΝ ΠΟΥ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ ΣΤΗ ΘΕΩΡΙΑ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

- Αναφορική και ποιητική χρήση της γλώσσας, 17
- Αντικειμενικότητα και υποκειμενικότητα, 78
- Αιτιολόγηση, 29
- Άρθρο, 158
- Αφήγηση, 90, 126
- Αφηγηματικοί τρόποι / τεχνικές, 126
- Αφηγητής (είδος), 128
- Βεβαιότητα/επιφυλακτικότητα, 66
- Γλωσσικές επιλογές, 56
- Γλωσσικές ποικιλίες, 16
- Δευτερεύουσες προτάσεις, 71
- Δήλωση/συνυποδήλωση, 17
- Δημοτικό τραγούδι, 143
- Διαρθρωτικές λέξεις, 49
- Διήγημα, 145
- Δομή έκθεσης, 150
- Δομή παραγράφου, 96
- Εγκλίσεις, 61
- Ειδικό λεξιλόγιο / ορολογία, 22
- Εικόνες, 134
- Ενεργητική/παθητική σύνταξη, 61
- Ειρωνεία, 135
- Ελεύθερος πλάγιος λόγος, 128
- Επιρρηματικοί προσδιορισμοί, 69
- Επικοινωνιακό πλαίσιο, 158
- Επιστολή, 160
- Επίλογος / τεχνική του, 153
- Ερμηνευτικό σχόλιο, 117
- Ερωτήσεις / δικαιολόγηση χρήσης τους, 48
- Εστίαση, 92
- Ευθύς/πλάγιος λόγος, 64, 127
- Ηθογραφία, 139
- Ιδίωμα – ιδιωτισμός – ιδιωτισμός, 16
- Κειμενικοί δείκτες, 125
- Κλασικισμός, 137
- Λεξιλόγιο (λόγιο, λαϊκό κ.λπ.), 23
- Μακροπερίοδος / βραχυπερίοδος λόγος, 73
- Μεταβάσεις / Συνοχή κειμένου έκθεσης, 155
- Μετατροπές, 80
- Μοντερνισμός, 142
- Μοντέρνα και παραδοσιακή ποίηση, 143
- Μυθιστόρημα, 145
- Νατουραλισμός, 139
- Νουβέλα, 145
- Ομιλία/εισήγηση, 159
- Ονοματικά/ρηματικά σύνολα, 68
- Ονοματοποίηση, 69
- Οπτική γωνία αφήγησης/περιγραφής, 46
- Παράγραφος / τρόποι ανάπτυξης, 96, 97-98
- Παρατακτική/Υποτακτική σύνδεση προτάσεων, 70
- Παραγωγικός/Επαγωγικός/Αναλογικός συλλογισμός, 27
- Περιγραφή, 42, 84, 126
- Παρνασσισμός, 140
- Πειθώ/επιχειρήματα, 26
- Πλαγιότιτλος, 33
- Πολυτροπικά Κείμενα, 108
- Προθετικά σύνολα, 68
- Πρόθεση/στόχος πομπού, 106
- Προσωπική/απρόσωπη σύνταξη, 63
- Πρόλογος / τεχνική προλόγου, 150
- Προφορικός/γραπτός λόγος, 37
- Ρεαλισμός, 138
- Ρηματικά/ονοματικά σύνολα, 68
- Ρηματικά πρόσωπα, 56
- Ρομαντισμός, 137
- Σημεία Στίξης, 46
- Συγκείμενο, 125

Συμβολισμός, 140	Υποτακτική και παρατακτική σύνδεση, 70
Σύμβολο, 141	Υποτακτική έγκλιση, 61
Συναισθήματα, 124	Υποκειμενικότητα/αντικειμενικότητα, 78
Συνοχή/συνεκτικότητα παραγράφου, 48, 53	Ύφος κειμένου, 74
Σχήματα λόγου, 132	Χαρακτηρισμός προσώπων, 122
Τίτλος Κειμένου, 32, 34	Χρόνοι ρημάτων, 60
Τροπικότητα Επιστημική / Δεοντική, 132	Χρονογράφημα, 93
Υπερρεαλισμός, 142	Χρόνος αφήγησης, 130

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ ΣΤΙΣ ΟΠΟΙΕΣ ΠΑΡΑΠΕΜΠΟΥΝ ΤΑ QR ΤΟΥ ΠΑΡΟΝΤΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ

ΚΡΙΤΗΡΙΟ	Ιστοσελίδα που παραπέμπει
1 ^ο Κριτήριο αξιολόγησης	https://www.youtube.com/watch?v=w0Gg7gEfPIw
2 ^ο Κριτήριο αξιολόγησης	https://www.youtube.com/watch?v=U9U64hWFCIk
3 ^ο Κριτήριο αξιολόγησης	https://www.nostimonimar-online.com/2022/01/1903-1987.html https://www.youtube.com/watch?v=pMFOnwDC4kA
4 ^ο Κριτήριο αξιολόγησης	Ανδρέας Λασκαράτος: Ο ανυπόταχτος μάρτυρας της Κεφαλονιάς in.gr
5 ^ο Κριτήριο αξιολόγησης	https://www.ertnews.gr/anadromes/ert-archeio-afieroma-ston-poiiti-taki-varvitsiotti-11-chronia-apo-ton-thanato-toy/
6 ^ο Κριτήριο αξιολόγησης	https://www.youtube.com/watch?v=xeYEGVddSrU
8 ^ο Κριτήριο αξιολόγησης	https://www.youtube.com/watch?v=IRRzaHSK4do
9 ^ο Κριτήριο αξιολόγησης	https://www.youtube.com/watch?v=sDk-TLLQxJ4
10 ^ο Κριτήριο αξιολόγησης	https://www.youtube.com/watch?v=jjDeyr_YauM
11 ^ο Κριτήριο αξιολόγησης	https://www.youtube.com/watch?v=-omsICuVyzI
12 ^ο Κριτήριο αξιολόγησης	https://www.youtube.com/watch?v=8_K4Lzu7EUg
13 ^ο Κριτήριο αξιολόγησης	https://www.youtube.com/watch?v=Bbh_eBeEIVs
14 ^ο Κριτήριο αξιολόγησης	https://www.youtube.com/watch?v=6G5_TBMBNmw
15 ^ο Κριτήριο αξιολόγησης	https://www.youtube.com/watch?v=3nLR13xY3lk
16 ^ο Κριτήριο αξιολόγησης	https://www.youtube.com/watch?v=vhdWi_xNFAM
17 ^ο Κριτήριο αξιολόγησης	https://www.youtube.com/watch?v=Xg5Ywc095Ck
18 ^ο Κριτήριο αξιολόγησης	https://www.youtube.com/watch?v=O8KHamNyjKk
19 ^ο Κριτήριο αξιολόγησης	https://www.youtube.com/watch?v=QETuQ8bpu_Y
20 ^ο Κριτήριο αξιολόγησης	https://www.bing.com/videos/riverview/relatedvideo
21 ^ο Κριτήριο αξιολόγησης	https://www.youtube.com/watch?v=U8mh5I7bIFU
22 ^ο Κριτήριο αξιολόγησης	https://www.youtube.com/watch?v=gF8tEU6urr8
23 ^ο Κριτήριο αξιολόγησης	https://www.youtube.com/watch?v=IiF1RKvDSf0

ΚΡΙΤΗΡΙΟ	Ιστοσελίδα που παραπέμπει
24 ^ο Κριτήριο αξιολόγησης	https://www.youtube.com/watch?v=b99_iPQb76E
25 ^ο Κριτήριο αξιολόγησης	https://www.youtube.com/watch?v=M6naNMurTvk
26 ^ο Κριτήριο αξιολόγησης	https://www.youtube.com/watch?v=itcbuPX8BzM
28 ^ο Κριτήριο αξιολόγησης	https://www.youtube.com/watch?v=VEfZ5ueMZIw
30 ^ο Κριτήριο αξιολόγησης	https://www.youtube.com/watch?v=2qUo7Tb2Apk
31 ^ο Κριτήριο αξιολόγησης	https://www.youtube.com/watch?v=15hKA0uD-wg
33 ^ο Κριτήριο αξιολόγησης	https://www.youtube.com/watch?v=vB38bxtwIX8
34 ^ο Κριτήριο αξιολόγησης	https://www.youtube.com/watch?v=oc69RJKOX_o
1 ^ο Τρίωρο Διαγώνισμα	https://www.youtube.com/watch?v=FB9jpoA5oV4
2 ^ο Τρίωρο Διαγώνισμα	https://www.youtube.com/watch?v=223qz9XL1uo
3 ^ο Τρίωρο Διαγώνισμα	https://www.youtube.com/watch?v=GWpzfoBpcwE
4 ^ο Τρίωρο Διαγώνισμα	https://www.youtube.com/watch?v=OU5gkJw6BPA
5 ^ο Τρίωρο Διαγώνισμα	https://www.youtube.com/watch?v=V0rM9uX1IJE
6 ^ο Τρίωρο Διαγώνισμα	https://www.youtube.com/watch?v=TNhXtb_gNg8
7 ^ο Τρίωρο Διαγώνισμα	https://www.youtube.com/watch?v=4Dt4pVW180Y https://www.youtube.com/watch?v=ceSUuKMr4xo&t=2s
8 ^ο Τρίωρο Διαγώνισμα	https://www.youtube.com/watch?v=BhLISJBdGw4
9 ^ο Τρίωρο Διαγώνισμα	https://www.youtube.com/watch?v=Xcgqpgyz1yk
10 ^ο Τρίωρο Διαγώνισμα	https://www.youtube.com/watch?v=Rb16hGIVItw
11 ^ο Τρίωρο Διαγώνισμα	https://www.youtube.com/watch?v=CExbtvxNt_g
12 ^ο Τρίωρο Διαγώνισμα	https://www.youtube.com/watch?v=qvnr265nD28
13 ^ο Τρίωρο Διαγώνισμα	https://www.youtube.com/watch?v=06U-B_FKwJs
14 ^ο Τρίωρο Διαγώνισμα	https://www.youtube.com/watch?v=YWkweBbIzBI
15 ^ο Τρίωρο Διαγώνισμα	https://www.youtube.com/watch?v=mhBtlzUiCPI
16 ^ο Τρίωρο Διαγώνισμα	https://www.youtube.com/watch?v=WPIax7gsFmE

ΓΕΝΙΚΟΙ ΙΣΤΟΤΟΠΟΙ

1. ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΚΟΜΒΟΣ ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ
<http://www.komvos.edu.gr/>
2. ΠΥΛΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ
<https://www.greek-language.gr/greekLang/index.html>
3. ΠΟΛΥΜΕΣΙΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ ΓΙΑ ΤΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΝΑΓΝΩΣΗ
<https://selidodeiktes.greek-language.gr/>
4. ΦΩΤΟΔΕΝΔΡΟ – Εθνικός συσσωρευτής εκπαιδευτικού περιεχομένου
<http://photodentro.edu.gr/aggregator/>

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Σοφία Ι. Μαργαρίτη

A. Σπουδές / Επιμόρφωση

- Σπούδασε Ιστορία και Αρχαιολογία στη Φιλοσοφική Σχολή του Εθνικού Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, με κατεύθυνση Αρχαιολογία και Ιστορία της Τέχνης.
- Σπούδασε Ευρωπαϊκό Πολιτισμό στο τμήμα Ανθρωπιστικών Σπουδών του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου.
- Σπουδάζει στο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Δημιουργικής Γραφής στο τμήμα Ανθρωπιστικών Σπουδών του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου.
- Έχει μεταπτυχιακή επιμόρφωση στην Ειδική Αγωγή και τις Μαθησιακές δυσκολίες (ΕΚΠΑ).
- Κατέχει δίπλωμα και επάρκεια γραφής σε μέθοδο braille.
- Έχει εξειδικευμένη επιμόρφωση στη Διδασκαλία Νεοελληνικών Κειμένων (ΕΚΠΑ).
- Έχει παρακολουθήσει μεταπτυχιακά σεμινάρια Ιστορίας της Τέχνης στην Ελληνική Αρχαιολογική Εταιρεία.
- Συμμετέχει σε επιμορφωτικά σεμινάρια για τη διδακτική της Νεοελληνικής Γλώσσας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΕΚΠΑ).
- Έχει εξειδικευμένη επιμόρφωση συγγραφής από τη Σχολή Δημιουργικής Γραφής των εκδόσεων Πατάκη.

B. Επαγγελματική Σταδιοδρομία

- Ως Φιλολόγος εργάζεται στην ιδιωτική εκπαίδευση με ειδίκευση αποκλειστικά στη Νεοελληνική γλώσσα και Λογοτεχνία Λυκείου.
- Ως Αρχαιολόγος–Μουσειοπαιδαγωγός εργάστηκε στο Υπουργείο Πολιτισμού στη Διεύθυνση Νεότερης Πολιτιστικής Κληρονομιάς και στο Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο, στον σχεδιασμό και την παρουσίαση εκπαιδευτικών προγραμμάτων για μαθητές γυμνασίου–λυκείου. Συμμετείχε στην οργάνωση σεμιναρίων μουσειοπαιδαγωγικής για την επιμόρφωση λειτουργών της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.
- Ως Συγγραφέας συνεργάζεται με τις εκδόσεις Ζήτη από το 2017.

Γ. Συγγραφή Βιβλίων και Δημοσιεύσεις

Σε συνεργασία με την κυρία Πετροπούλου Μαρία έχει συγγράψει για τις εκδόσεις Ζήτη βοηθήματα για το μάθημα της Νεοελληνικής γλώσσας για μαθητές λυκείου:

- Τράπεζα Θεμάτων, Νεοελληνική Γλώσσα και Λογοτεχνία Β' Λυκείου, εκδ. Ζήτη, 2023.
- Κριτήρια ενιαίας εξέτασης, Νεοελληνική Γλώσσα και Λογοτεχνία, Α'-Β'-Γ' Λυκείου, εκδ. Ζήτη, 2022.
- Νέα Ελληνικά, Κριτήρια συνεξέτασης, Γ' Λυκείου, εκδ. Ζήτη, 2021.
- Νέα Ελληνικά, Νεοελληνική Γλώσσα και Λογοτεχνία για τη Γ' Λυκείου, εκδ. Ζήτη, 2019.
- Τεχνικές Έκφρασης, Έκφραση-Έκθεση για τη Β' Λυκείου, εκδ. Ζήτη, 2017.

Αρθρογραφία: Άρθρα της έχουν δημοσιευτεί στο διαδίκτυο στις ιστοσελίδες των εφημερίδων Βήμα, Καθημερινή, στο protagon.gr, στην εκπαιδευτική ιστοσελίδα Alfavita, καθώς και στην τοπική πλατφόρμα ενημέρωσης naxospress.

- Άρθρα της έχουν επιλεγεί από τις επιτροπές και έχουν δημοσιευτεί στην Τράπεζα Θεμάτων του ΙΕΠ/2021/ (κωδικός 20324, και κωδικός 15328 Τράπεζας Θεμάτων β' λυκείου).

Επικοινωνία: 6974601108 / margarsofi@gmail.com